

**VOORWAARDEN VERMOGENSBEHEER
BELEGGINGSGIRO**

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDENDE BEPALINGEN	2
2. BELEGGINGSDIENSTVERLENING	3
3. BELEGGINGSGIROREKENING	6
4. OVERIGE BEPALINGEN	10
5. ORDERUITVOERINGSBELEID	16
6. BELANGENCONFLICTENBELEID	20
7. KLACHTENPROCEDURE	21
8. KENMERKEN VAN FINANCIËLE INSTRUMENTEN EN DAARAAN VERBONDEN SPECIFIEKE RISICO'S	22
9. BELANGRIJKE ADRESSEN EN ANDERE INFORMATIE	45

WIJS & VAN OOSTVEEN
vermogensbeheer

1. INLEIDENDE BEPALINGEN

1.1 De volgende definities worden gehanteerd:

Aanvangsvermogen: het bij aanvang van de relatie door de Belegger op de Beleggingsgirorekening ingebrachte Vermogen.

Beheer: het verrichten van alle beheers- en beschikkingshandelingen, waaronder aankoop, vervreemding, belegging en herbelegging, het incasseren van coupons, dividendenden en aflosbaar gestelde obligaties alsmede alle andere handelingen die uit het Beheer voortvloeien; een en ander behalve voor zover uitgesloten.

Belegger: natuurlijke persoon of rechtspersoon met wie Wijs & van Oostveen en de Stichting de Overeenkomst hebben gesloten;

Bank: de geregistreerde kredietinstelling, waar de Centrale Rekening wordt aangehouden;

Beleggingsdienst: de dienst vermogensbeheer als omschreven in artikel 2.1.

Beleggingsgirorekening: de ten behoeve van de Belegger bijgehouden inschrijving en/of administratie, waaruit blijkt welke vordering luidende in Financiële Instrumenten en/of gelden de Belegger op de Stichting heeft;

Beleggingstransacties: transacties in Financiële Instrumenten;

Centrale Rekening: de ten behoeve van de gezamenlijke Beleggers bij een of meer kredietinstellingen aangehouden geld- en beleggingsrekeningen op naam van de Stichting;

Belangenconflictenbeleid: de in hoofdstuk 6 en de op Internet opgenomen samenvatting van het beleid van Wijs & van Oostveen van de genomen maatregelen inzake het voorkomen en beheersen van belangenconflicten;

Financieel Instrument: een financieel instrument als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet;

Wijs & van Oostveen: Wijs & van Oostveen B.V., een beleggingsonderneming in de zin der Wet met vergunning van en registratie bij de Autoriteit

Financiële Markten, gevestigd en kantoorhoudende te Amsterdam;

Fonds: een uitgevende instelling van wie Financiële Instrumenten zijn aangewezen door Wijs & van Oostveen en welke Financiële Instrumenten door de Belegger kunnen worden aangehouden door toekomst van de Stichting;

Internet: www.wijs.nl, www.wijsonline.nl en/of enig ander door Wijs & van Oostveen gebruikte website.

Orderuitvoeringsbeleid: de in hoofdstuk 5 en de op Internet opgenomen samenvatting van het beleid van Wijs & van Oostveen voor een optimale orderuitvoering met betrekking tot Financiële Instrumenten;

Overeenkomst: deze Voorwaarden Vermogensbeheer Beleggingsgiro, alsmede – waar dat uit de context blijkt – de contractuele relatie tussen partijen waarop de Voorwaarden Vermogensbeheer Beleggingsgiro van toepassing zijn;

Mutatatievoorwaarden en Tarieven: een schriftelijke opgave van nadere voorwaarden, welke van toepassing zijn op de Beleggingstransacties die de Belegger kan verrichten, alsmede een overzicht van de van toepassing zijnde tarieven;

Stichting: Stichting Nederlandse Beleggingsgiro, gevestigd en kantoorhoudende te Amsterdam;

Tegenrekening: een bankrekening op naam van de Belegger bij een kredietinstelling, gevestigd in Nederland;

Verklaring van Aanvaarding van Voorwaarden: een volledig ingevuld en door de Belegger rechtsgeldig ondertekend formulier voor acceptatie van de toepasselijkheid van de Overeenkomst en andere voorwaarden (waaronder de Mutatievoorwaarden en Tarieven) en (risico)beschrijvingen;

Vermogen: de gelden en Financiële Instrumenten op de aan het Beheer onderworpen Beleggingsgirorekening; en

Wet: Wet op het financieel toezicht en de hierop gebaseerde regelgeving, zoals gewijzigd van tijd tot tijd, alsmede enige wet die daarvoor in de plaats treedt.

1.2 De in artikellid 1.1 gedefinieerde begrippen worden zowel in de enkelvouds- als in de meervoudsvorm

gebruikt. Waar de meervoudsvorm is gebruikt, kan de enkelvoudsvorm zijn bedoeld en omgekeerd.

- 1.3 Waar in de Overeenkomst wordt gesproken over de bewaarneming van Financiële Instrumenten, wordt tevens bedoeld de administratie daarvan alsmede de bewaarneming van (uitkeringen in) contanten op de Centrale Rekening.
- 1.4 Door ondertekening door de Belegger van de Verklaring van Aanvaarding van Voorwaarden hebben de onderhavige voorwaarden kracht van overeenkomst tussen de Belegger, Wijs & van Oostveen en de Stichting.

2. BELEGGINGSDIENSTVERLENING

2.1 Opdracht en volmacht

De Belegger geeft hierbij opdracht, last en voor zover nodig volmacht aan Wijs & van Oostveen om namens de Belegger en voor diens rekening en risico, het Beheer over het Vermogen te voeren, welke opdracht, last en volmacht Wijs & van Oostveen hierbij aanvaardt. De Belegger verleent hierbij Wijs & van Oostveen in het bijzonder volmacht te beschikken over de Beleggingsgiriorekening waarop het Vermogen wordt geadministreerd, een en ander uitsluitend voor zover nodig om het Beheer te voeren.

2.2 Wijze van Beheer

Wijs & van Oostveen zal bij het uitoefenen van het Beheer steeds de bij of krachtens de wet vereiste zorgvuldigheid in acht nemen en daarbij naar beste kunnen met de belangen van de Belegger rekening houden. Onder voorbehoud van het overige in de Overeenkomst bepaalde zal Wijs & van Oostveen in het kader van het Beheer vrij zijn in de wijze van belegging en herbelegging van het Vermogen en zal zij steeds bevoegd zijn om bestaande Financiële Instrumenten en/of gelden door andere te (doen) vervangen.

2.3 Classificatie van de Belegger

- 2.3.1 Wijs & van Oostveen kan de Belegger classificeren

als niet-professionele belegger en professionele belegger. De classificatie van de Belegger is bepalend voor het beschermingsniveau waarop de Belegger recht heeft. Wijs & van Oostveen zal bij aanvang van de beleggingsdienstverlening aan de Belegger de classificatie toekennen van 'niet-professioneel'. Gedurende de beleggingsdienstverlening kan de Belegger verzoeken om een andere classificatie. Wijs & van Oostveen zal niet verplicht zijn het verzoek van de Belegger te honoreren. Indien het verzoek van de Belegger wordt ingewilligd, kan Wijs & van Oostveen aan de nieuwe classificatie voorwaarden verbinden.

- 2.3.2 De classificatie van de Belegger kan uitsluitend schriftelijk worden gewijzigd. De Belegger dient daartoe een met redenen omkleed verzoek in. Wijs & van Oostveen beslist schriftelijk op het verzoek. Zij is vrij het verzoek af te wijzen op grond van bij of krachtens de Wet gestelde criteria of op de grond dat zij het, om redenen gelegen in haar bedrijfsvoering of met het oog op de belangen van de Belegger om welke reden ook, niet opportuun acht om het verzoek toe te wijzen.
- 2.3.3 Indien het in artikellid 2.3.2 genoemde verzoek van een niet-professionele belegger een wijziging van de classificatie in 'professioneel' inhoudt, dan kan dat verzoek slechts worden toegewezen indien de Belegger voldoet aan de bij of krachtens de Wet gestelde eisen en de Belegger in dat verzoek separaat nogmaals bevestigt dat de Belegger zich bewust is van de gevolgen die aan het verlies van de status van 'niet-professioneel' zijn verbonden. Wijs & van Oostveen kan aan de nieuwe classificatie nadere voorwaarden stellen.
- 2.3.4 Ook zonder verzoek van de Belegger kan Wijs & van Oostveen de classificatie wijzigen (en daarvan schriftelijk aan de Belegger mededeling doen), indien zij uit welke hoofde ook de beschikking krijgt over informatie waaruit blijkt dat de Belegger (inmiddels) niet (meer) voldoet aan de bij of krachtens de Wet gestelde eisen voor de classificatie 'professioneel'. De Belegger is doorlopend verplicht om informatie

als bedoeld in de vorige zin onverwijld aan Wijs & van Oostveen te verstrekken, evenals elke andere wijziging van omstandigheden die de kwalificatie van 'professioneel' zou kunnen beïnvloeden.

- 2.3.5 Indien Wijs & van Oostveen aan de Belegger de classificatie 'professioneel' toekent, komen aan hem geen rechten toe onder het Beleggerscompensatiestelsel als genoemd in artikellid 4.8.

2.4 Beleggingsprofiel en informatieplicht van de Belegger

- 2.4.1 In het belang van een adequate beleggingsdienstverlening wint Wijs & van Oostveen bij aanvang van de relatie van de Belegger informatie in over de financiële positie van de Belegger, over zijn kennis van en ervaring met de Beleggingsdienst en het beleggen in Financiële Instrumenten, zijn beleggingsdoelstellingen en risicobereidheid. De Belegger is verplicht Wijs & van Oostveen volledig en voldoende gedetailleerd de informatie te verschaffen die Wijs & van Oostveen vraagt alsmede – ongevraagd – alle overige informatie welke in dat kader relevant is.
- 2.4.2 De Belegger is tijdens de duur van de relatie – ook ongevraagd – verplicht om Wijs & van Oostveen onverwijld schriftelijk op de hoogte te stellen van wijzigingen in de in dit artikel bedoelde individuele gegevens.
- 2.4.3 De Belegger staat ervoor in dat alle door hem verstrekte informatie volledig en juist is. De Belegger is zich ervan bewust dat onjuiste en/of onvolledige informatie ertoe kan leiden dat Wijs & van Oostveen Beheer voert dat niet geschikt of zelfs nadelig is voor de Belegger.
- 2.4.4 Voordat de Beleggingsdienst aanvangt, zullen Wijs & van Oostveen en de Belegger een schriftelijke opgave opstellen waarin de in dit artikel bedoelde gegevens zijn vastgelegd. De Belegger is verplicht te controleren of zijn hiervoor genoemde gegevens juist en volledig zijn opgenomen.
- 2.4.5 Indien de Belegger tijdens de relatie wijzigingen wil aanbrengen in de gegevens vermeld in dit artikel, dient hij dat schriftelijk aan Wijs & van Oostveen

mede te delen. Dergelijke wijzigingen worden van kracht indien en zodra Wijs & van Oostveen de ontvangst schriftelijk heeft bevestigd en heeft verklaard dat zij de wijzigingen in acht zal nemen. Indien Wijs & van Oostveen daartoe niet bereid is, deelt zij dit aan de Belegger mede.

- 2.4.4 Indien voor de Belegger zelf of voor bepaalde personen binnen de organisatie van de Belegger op grond van een zogenaamde prive-beleggingstransactieregeling of andere voorschriften bij of krachtens de Wet beperkingen gelden in de bevoegdheid om te handelen of posities te hebben in (bepaalde) Financiële Instrumenten, gelden de in de vorige leden van dit artikel genoemde mededelingsplichten van de Belegger jegens Wijs & van Oostveen ook voor die informatie. Dergelijke beperkingen kan en zal Wijs & van Oostveen niet in acht nemen bij het Beheer, tenzij tussen partijen anders wordt overeengekomen. Indien door derden civielrechtelijke of bestuursrechtelijke claims tegen Wijs & van Oostveen worden ingesteld in verband met het feit dat de Belegger (of personen binnen diens organisatie) hebben gehandeld in strijd met die beperkingen, is de Belegger jegens Wijs & van Oostveen tot vrijwaring gehouden voor zodanige claims inclusief redelijke kosten van rechtsbijstand van Wijs & van Oostveen.

2.5 Beleggingsreikwijdte

- 2.5.1 De Belegger stelt geen kwalitatieve en/of kwantitatieve beperkingen ten aanzien van de Financiële Instrumenten of categorieën van Financiële Instrumenten waarin mag worden belegd.
- 2.5.2 Wijs & van Oostveen zal het beleggingsprofiel, waarin onder meer de beleggingsdoelstelling is opgenomen in acht nemen bij het Beheer.
- 2.5.3 Het is Wijs & van Oostveen toegestaan voor de Belegger te beleggen in Financiële Instrumenten die door haarzelf zijn geïntroduceerd en/of ontwikkeld, waaronder beleggingsinstellingen waarover zij de directie voert en/of als beheerder optreedt. Bij de keuze tussen deze en soortgelijke Financiële

Instrumenten van andere financiële instellingen zal de voorkeur van Wijs & van Oostveen in beginsel uitgaan naar de door haarzelf geïntroduceerde en/of ontwikkelde Financiële Instrumenten. Voor het introduceren en/of ontwikkelen van genoemde Financiële Instrumenten kan Wijs & van Oostveen een vergoeding ontvangen.

2.6 Orderuitvoeringsbeleid

- 2.6.1 Het Orderuitvoeringsbeleid van Wijs & van Oostveen beschrijft de wijze waarop Wijs & van Oostveen invulling geeft aan een optimale orderuitvoering. Wijs & van Oostveen heeft maatregelen getroffen om zowel bij de eigen uitvoering van orders in Financiële Instrumenten als bij het bij derden ter uitvoering plaatsen van dergelijke orders een optimale orderuitvoering te bewerkstelligen voor de Belegger. Op verzoek kan de Belegger nadere informatie worden verstrekt met betrekking tot het Orderuitvoeringsbeleid.
- 2.6.2 Het door de Belegger aan Wijs & van Oostveen in Beheer geven van het Vermogen wordt geacht mede instemming in te houden met het Orderuitvoeringsbeleid.
- 2.6.3 Op grond van het Orderuitvoeringsbeleid kunnen in bepaalde gevallen Beleggingstransacties buiten een gereguleerde markt of multilaterale handelsfaciliteit worden uitgevoerd. Indien uit het Orderuitvoeringsbeleid blijkt dat Beleggingstransacties in een Financieel Instrument mede buiten een gereguleerde markt of multilaterale handelsfaciliteit kunnen worden uitgevoerd en de beleggingsdienstverlening van Wijs & van Oostveen aan de Belegger zich mede uitstrekt tot dat Financieel Instrument, wordt de Belegger geacht toestemming te verlenen voor de uitvoering van Beleggingstransacties buiten een gereguleerde markt of multilaterale handelsfaciliteit.
- 2.6.4 Een samenvatting van het beleid van Wijs & van Oostveen voor een optimale orderuitvoering met betrekking tot Financiële Instrumenten is opgenomen in hoofdstuk 5 en op Internet.

2.7 Belangenconflicten

- 2.7.1 Wijs & van Oostveen is een beleggingsonderneming en verleent diensten als vermogensbeheerder, beleggingsadviseur, orderuitvoerder en het overnemen of plaatsen van Financiële Instrumenten en zij handelt voor eigen rekening. Wijs & van Oostveen verricht tevens financiële analyses, doet onderzoek op beleggingsgebied en brengt beleggingsaanbevelingen uit. Daarnaast treedt Wijs & van Oostveen op als beheerder van beleggingsinstellingen. In die hoedanigheden kan zij betrokken zijn bij de handel in Financiële Instrumenten waarin ook de Belegger handelt. Wijs & van Oostveen is voorts onderdeel van een groep van financiële instellingen en kan bij de uitvoering van haar werkzaamheden voor de Belegger gebruikmaken van de diensten van de tot deze groep behorende instellingen. Wijs & van Oostveen heeft een Belangenconflictenbeleid vastgesteld met betrekking tot het voorkomen en beheersen van belangenconflicten. Indien de Belegger verzoekt om nadere bijzonderheden over het Belangenconflictenbeleid, zal Wijs & van Oostveen de Belegger van nadere informatie voorzien.
- 2.7.2 Vergoedingen voor de beleggingsdienstverlening van Wijs & van Oostveen en transactiekosten, die in rekening wordt gebracht bij de uitvoering van Beleggingstransacties, komen direct toe aan Wijs & van Oostveen. Wijs & van Oostveen betaalt hieruit haar eigen kosten en de bij de beleggingsdienstverlening betrokken derden, zoals orderuitvoerende derden en de Bank. Alle aan de Belegger in rekening gebrachte kosten zijn, voor zover van toepassing, opgenomen in de verslaglegging aan de Belegger.
- 2.7.3 In het kader van de door Wijs & van Oostveen verleende Beleggingsdienst kan het voorkomen dat Wijs & van Oostveen vergoedingen of provisies betaalt aan dan wel ontvangt van derden – met inbegrip van de Bank – danwel voordelen behaalt die niet uit geld bestaan, waaronder research en dergelijke.
- 2.7.4 Op verzoek kan de Belegger nadere informatie verkrijgen met betrekking tot de geldende regelingen voor vergoedingen en provisies.

2.8 Risico's van beleggen in Financiële Instrumenten

- 2.8.1 De kenmerken van de Financiële Instrumenten waar de beleggingsdienstverlening betrekking op heeft, waaronder de aan die Financiële Instrumenten verbonden specifieke beleggingsrisico's, zijn nader toegelicht in hoofdstuk 8 'Kenmerken van Financiële Instrumenten en daaraan verbonden specifieke risico's'. Deze toelichting is niet uitputtend. Wijs & van Oostveen zal de Belegger op diens verzoek aanvullende informatie verstrekken. De Belegger verklaart dat hij de toelichting heeft gelezen en zich van de inhoud bewust is.
- 2.8.2 Aan beleggen in Financiële Instrumenten is het risico verbonden dat de waarde van de belegging geheel verloren gaat. De Belegger verklaart dit risico te begrijpen en te aanvaarden.
- 2.8.3 Indien de Belegger (mede) belegt met geleend geld, dan scheidt dit extra risico's; onder meer het risico dat na liquidatie van de belegging een schuld overblijft. Ingeval de Financiële Instrumenten tot zekerheid van de lening strekken, loopt de Belegger het risico dat de onderpandwaarde van de Financiële Instrumenten door koersdaling onvoldoende wordt en hij zekerheden moet aanvullen. De Belegger verklaart deze risico's te begrijpen en te aanvaarden en staat ervoor in dat hij in staat is deze risico's te dragen.
- 2.8.4 Elke substantiële waardevermindering, maar ook elke substantiële waardevermeerdering van een belegging van de Belegger, geeft aan dat er een substantieel risico verbonden is aan die belegging. Het is voorts niet mogelijk hoge rendementen te verwerven zonder grote risico's te nemen. De Belegger verklaart dat deze basisbeginselen hem bekend zijn.
- 2.8.5 De Belegger verklaart hierbij dat hij de risico's, verbonden aan het doen van Beleggingstransacties, begrijpt en aanvaardt en staat ervoor in dat hij in staat is het verlies te dragen dat uit dergelijke Beleggingstransacties kan voortvloeien.
- 2.8.6 Indien de Belegger de risico's van een of meer voor zijn rekening en risico gedane Beleggingstransacties

niet (meer) geheel overziet, is hij verplicht dit onmiddellijk schriftelijk aan Wijs & van Oostveen mee te delen. Wijs & van Oostveen is bevoegd, doch niet verplicht, na ontvangst van deze kennisgeving de uitvoering van opdrachten op te schorten en/of de bedoelde Beleggingstransacties door tegengestelde Beleggingstransacties voor rekening en risico van de Belegger ongedaan te maken.

3. BELEGGINGSGIROREKENING

3.1 Openen van een Beleggingsgirorekening

- 3.1.1 Een Beleggingsgirorekening wordt geopend na ontvangst door Wijs & van Oostveen van een door de Belegger volledig ingevulde en ondertekende Verklaring van Aanvaarding van Voorwaarden en de overige door Wijs & van Oostveen gevraagde bescheiden.
- 3.1.2 De Beleggingsgirorekening kan op naam worden gesteld van een of meer Belegger(s), indien zij voor gezamenlijke rekening handelen. In dit geval wordt de Beleggingsgirorekening in de zogenaamde en/of-vorm gesteld.
- 3.1.3 De houders van een Beleggingsgirorekening die in de en/of vorm is gesteld, zijn ten aanzien van de Beleggingsgirorekening zowel gezamenlijk als ieder afzonderlijk bevoegd alle handelingen te verrichten, met dien verstande dat in geval van opzegging als bedoeld in artikellid 4.12 of wijziging van de adressering of de tenaamstelling van de Beleggingsgirorekening altijd de medewerking van alle houders vereist zal zijn. Wijs & van Oostveen kan ter bescherming van haar eigen rechtspositie bij het beschikken over de Beleggingsgirorekening ook de medewerking van alle houders verlangen. De houders van een en/of-Beleggingsgirorekening en hun rechtsopvolgers zijn jegens Wijs & van Oostveen hoofdelijk aansprakelijk voor al hetgeen Wijs & van Oostveen en/of de Stichting ter zake de betreffende Beleggingsgirorekening van een van hen te vorderen mocht hebben.
- 3.1.4 De administratie van de Stichting ter zake de op de

Beleggingsgirorekening geadministreerde Financiële Instrumenten en gelden strekt tegenover de Belegger tot volledig bewijs, behoudens door de Belegger te leveren tegenbewijs.

- 3.1.5 Wijs & van Oostveen zal aan de Belegger bevestigingen en/of (dag)afschriften en/of nota's en/of overzichten (doen) verstrekken met betrekking tot de mutaties op de Beleggingsgirorekening overeenkomstig de bepalingen van de Wet.
- 3.1.6 Het openen van een Beleggingsgirorekening is niet mogelijk voor ingezetenen van de Verenigde Staten van Amerika en voor een ieder (rechts)persoon die in dat land belastingplichtig is.

3.2 Tegenrekening

- 3.2.1. Bij de openingsbescheiden voor de opening van een Beleggersgirorekening dient de Belegger één vaste Tegenrekening op te geven.
- 3.2.2. De tenaamstelling van deze vaste Tegenrekening dient exact gelijk te zijn aan de tenaamstelling van de te openen Beleggersgirorekening.
- 3.2.3. Wijs & van Oostveen heeft de mogelijkheid om zonder opgaaf van redenen een opgegeven Tegenrekening te weigeren.

3.3 Vorderingen luidende in Financiële Instrumenten: bewaarneming door de Stichting

- 3.3.1 Door het openen van een Beleggingsgirorekening kunnen door de Belegger vorderingen worden verkregen op de Stichting luidende in Financiële Instrumenten en/of gelden. De op de Beleggingsgirorekening geadministreerde vorderingen zijn verplichtingen van de Stichting jegens de Belegger. De Overeenkomst behelst geen aanbieding van de Financiële Instrumenten zelf.
- 3.3.2 De vorderingen luidende in Financiële Instrumenten worden door de Stichting, ten behoeve van de Belegger, geadministreerd op de Beleggingsgirorekening in ten hoogste vier decimalen nauwkeurig, waarbij het getal voor de komma een vordering in Financiële Instrumenten vertegenwoordigt en het getal achter de komma een vordering in gelden,

waarvan de waarde op enig moment wordt bepaald door de koers van de betreffende Financiële Instrumenten.

- 3.3.3 De Stichting zal de Financiële Instrumenten op eigen naam, doch voor rekening en risico van de Belegger, in bewaring nemen. De Stichting zal erop toezien dat een zodanig aantal Financiële Instrumenten van ieder Fonds door haar in bewaring is genomen als overeenkomt met het totaal van alle op de Beleggingsgirorekeningen geadministreerde vorderingen met betrekking tot het betreffende Fonds. De Stichting is niet verplicht de in bewaring genomen Financiële Instrumenten per Belegger te individualiseren.
- 3.3.4 De voor- en nadelen welke voortvloeien uit of verband houden met de door de Stichting voor rekening en risico van de Belegger in bewaring genomen Financiële Instrumenten komen ten gunste dan wel ten laste van de Belegger.
- 3.3.5 Alle betalingen met betrekking tot de aankoop, verkoop en ruil van Financiële Instrumenten en het ontvangen van uitkeringen op Financiële Instrumenten in contanten vinden plaats door tussenkomst van de Centrale Rekening.
- 3.3.6 De Stichting zal ten aanzien van de Financiële Instrumenten zonder nadere opdracht van de Belegger, althans van Wijs & van Oostveen die het Beheer voert, geen beschikkingshandelingen dan wel enig ander aan de Financiële Instrumenten verbonden recht uitoefenen, tenzij anders is overeengekomen.
- 3.3.7. Het is de Stichting buiten de in dit artikel beschreven bewaarneming niet toegestaan activiteiten te ontplooiën die een commercieel risico met zich meebrengen. De Belegger verklaart hiervan te hebben kennis genomen.

3.4 Verslaglegging

- 3.4.1 Wijs & van Oostveen zal de Belegger eens per maand elektronisch een afschrift verstrekken waarop alle in die periode uitgevoerde Beleggingstransacties zijn bevestigd, onder vermelding van de relevante gegevens van de transacties. De Belegger

ontvangt zodoende niet van iedere Beleggingstransactie een afzonderlijke nota. De Belegger is ervan op de hoogte dat dit tijdelijk leidt tot verminderd inzicht in de samenstelling van de beleggingsportefeuille. Indien de Belegger gedurende de wettelijke bewaartermijn Wijs & van Oostveen verzoekt om een (kopie van een) nota van een specifieke Beleggingstransactie, dan zal Wijs & van Oostveen deze onverwijld aan de Belegger verstrekken. Indien de Belegger per uitgevoerde Beleggingstransactie de betreffende nota wenst te ontvangen, zal Wijs & van Oostveen nadat de uitvoering van de Beleggingstransactie definitief is geworden volgens de regels van de betreffende Beurs, in de meeste gevallen uiterlijk de eerste beursdag na uitvoering of indien Wijs & van Oostveen een bevestiging ontvangt van een derde partij, uiterlijk de eerste beursdag na ontvangst van bevestiging van deze derde, elektronisch een nota zenden aan de Belegger.

- 3.4.2 Wijs & van Oostveen verstrekt de Belegger ten minste één keer per halfjaar een elektronische overzicht van de ontwikkeling van het Vermogen. Genoemd periodiek overzicht bevat ten minste de gegevens genoemd in artikel 70 lid 2 Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen en wordt vergezeld van de tussen de Belegger en Wijs & van Oostveen overeengekomen vergelijkingsmaatstaven. Het in dit kader opnemen van een bepaalde index of meerdere indices als vergelijkingsmaatstaf houdt niet in dat de Belegger aanspraak kan maken op eenzelfde rendement in het kader van het Beheer, noch dat de Belegger aanspraak kan maken op (schade) vergoeding in geval de ontwikkeling van het Vermogen achterblijft bij de ontwikkeling van de desbetreffende index of indices. Indien dat laatste zich voordoet, impliceert dat niet dat Wijs & van Oostveen niet aan haar verplichting uit hoofde van de Overeenkomst zou hebben voldaan. Wijs & van Oostveen verstrekt de genoemde vergelijkingsmaatstaven tevens op Internet. Indien de Belegger verzoekt om een afschrift van deze vergelijkingsmaatstaven, zal Wijs & van Oostveen deze elektronisch versturen aan de Belegger.

- 3.4.3 De Belegger heeft het recht Wijs & van Oostveen schriftelijk te verzoeken om het in het vorige artikel lid genoemde periodiek overzicht per kwartaal te ontvangen. Wijs & van Oostveen zal aan dit verzoek voldoen.

- 3.4.4 Indien de Belegger enige verslaggeving in fysieke vorm wenst te ontvangen, dient de Belegger met Wijs & van Oostveen in overleg te treden. Indien Wijs & van Oostveen instemt met het verzoek van de Belegger, zal Wijs & van Oostveen kosten voor deze vorm van verstrekking bij de Belegger in rekening brengen.

3.5 Beschikkingsmacht Belegger

Partijen wensen dat Wijs & van Oostveen te allen tijde volledig inzicht en overzicht heeft in het Vermogen dat onder haar Beheer berust en dat haar visie en de door haar toegepaste technieken en strategieën niet worden geschaad of belemmerd door handelingen van de Belegger of derden. Partijen komen daarom overeen dat de Belegger tijdens de duur van het Beheer alleen in overleg met de Wijs & van Oostveen zelfstandig kan beschikken over het Vermogen en de Beleggingsgirorekening; alles onverminderd de bevoegdheid van de Belegger om de Overeenkomst op te zeggen.

3.6 Uitkering op Financiële Instrumenten

- 3.6.1 Uitkeringen door een Fonds in Financiële Instrumenten worden, na ontvangst door de Stichting, bijgeschreven op de Beleggingsgirorekening van de Belegger als vordering luidende in Financiële Instrumenten.
- 3.6.2 Uitkeringen door een Fonds in contanten worden, na ontvangst door de Stichting, bijgeschreven op de Beleggingsgirorekening van de Belegger als vordering luidende in gelden.
- 3.6.3 In geval van uitkeringen door een Fonds, welke ter keuze in contanten of in Financiële Instrumenten kunnen worden ontvangen, zal de Belegger geacht worden te hebben gekozen voor uitkering in contanten.

3.7 Overdracht en uitlevering van Financiële Instrumenten

- 3.7.1 Louter met uitdrukkelijke toestemming van Wijs & van Oostveen kunnen Financiële Instrumenten, welke door de Belegger op eigen naam worden gehouden of op zijn naam in een depot of anderszins worden bewaard, na overdracht aan de Stichting als vordering luidende in Financiële Instrumenten worden bijgeschreven op de Beleggingsgirorekening van de Belegger.
- 3.7.2 In opdracht van de Belegger kunnen Financiële Instrumenten, welke voor rekening en risico van de Belegger door de Stichting worden gehouden, worden uitgeleverd aan de Belegger, mits dit op grond van de betreffende wet- en regelgeving, prospectus, statuten, reglement etc. met betrekking tot het betreffende Fonds is toegestaan en het Fonds zijn medewerking hieraan verleent. Fracties van Financiële Instrumenten zijn slechts voor uitlevering vatbaar, indien de voorwaarden van het betreffende Fonds deze mogelijkheid bieden.
- 3.7.3 Een verzoek tot overdracht of uitlevering van Financiële Instrumenten zal door de Belegger schriftelijk aan Wijs & van Oostveen worden gedaan, onder vermelding van het betreffende Fonds, het aantal Financiële Instrumenten dat overgedragen of uitgeleverd dient te worden en – bij een opdracht tot uitlevering – het depot waarnaar de Financiële Instrumenten moeten worden overgeboekt.
- 3.7.4 De Stichting kan bepaalde Fondsen van overdracht en/of uitlevering, als in dit artikel bedoeld, uitsluiten. Wijs & van Oostveen zal de Belegger hieromtrent informeren en maakt daarbij gebruik van de vorm en het (tele)communicatiemiddel (telefoon, brief, fax, dagafschrift, e-mailbericht, publicatie op Internet etc.), welke zij naar de omstandigheden van het geval redelijk acht. Wijs & van Oostveen wordt daarmee geacht de Belegger deugdelijk te hebben geïnformeerd.
- 3.7.5 De kosten en aanvullende voorwaarden van overdracht en/of uitlevering van Financiële Instrumenten en/of liquide middelen zijn gespecificeerd in de

Mutatievoorzwaarden en Tarieven en komen voor rekening van de Belegger. Bij onvoldoende saldo op de Beleggingsgirorekening zullen de kosten worden voldaan door middel van verkoop van Financiële Instrumenten, welke verkoop ter uitsluitende beoordeling van Wijs & van Oostveen zal zijn.

3.8 Vordering luidende in gelden

- 3.8.1 De Belegger kan te allen tijde aan Wijs & van Oostveen opdracht geven gelden van zijn Beleggingsgirorekening over te laten boeken naar de Tegenrekening tot het maximum van zijn vorderingen luidende in gelden op de Stichting.
- 3.8.2 Over de vorderingen luidende in gelden kan rente worden vergoed aan de Belegger. De hoogte van deze rente wordt gespecificeerd in de Mutatievoorwaarden en Tarieven, maar kan aan wijziging onderhevig zijn. De betaalbaarstelling kan van tijd tot tijd variëren. Wijs & van Oostveen zal de Belegger over wijziging van het rentetarief informeren en maakt daarbij gebruik van de vorm en het (tele)communicatiemiddel (telefoon, brief, fax, dagafschrift, e-mailbericht, publicatie op Internet etc.), welke zij naar de omstandigheden van het geval redelijk acht. Wijs & van Oostveen wordt daarmee geacht de Belegger deugdelijk te hebben geïnformeerd.

3.9 Creditering onder voorbehoud

Bij creditering van de Beleggingsgirorekening door de Stichting geldt als voorbehoud dat de Stichting de tegenwaarde daarvan daadwerkelijk, definitief en onvoorwaardelijk, ontvangt. Als hieraan niet is voldaan, mag de Stichting de creditering – zonder voorafgaande kennisgeving aan de Belegger – met terugwerkende kracht ongedaan maken door een gelijklopende debitering van de Beleggingsgirorekening.

3.10 Overdraagbaarheid en pandrecht

De Belegger is niet bevoegd zijn vorderingen op de Stichting over te dragen of te bezwaren met enig recht zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Wijs & van Oostveen.

3.11 Uitoefening Stemrecht

- 3.11.1 De zeggenschapsrechten (waaronder het stemrecht) welke verband houden met de Financiële Instrumenten zullen worden uitgeoefend door de Stichting. De Stichting kan in voornoemd kader (bindend) worden geïnstrueerd door Wijs & van Oostveen. De Stichting zal deze rechten zodanig uitoefenen dat de belangen van alle Beleggers, die (vorderingen luidende in) deze Financiële Instrumenten bezitten, zo goed mogelijk worden gewaarborgd.
- 3.11.2 Indien – in afwijking van het eerste artikellid – de Belegger de Stichting verzoekt hem een stemvolmacht te verstrekken met betrekking tot de Financiële Instrumenten ter grootte waarvan de Belegger een vorderingsrecht heeft, zal de Stichting aan dat verzoek voldoen.

3.12 Fondsvoorwaarden

Op de verhouding tussen de Belegger enerzijds en Wijs & van Oostveen anderzijds zijn, voor zover relevant, onverkort van toepassing de voorwaarden van de Fondsen ('Fondsvoorwaarden'), waarin de Stichting voor rekening en risico van de Belegger Financiële Instrumenten houdt of ten aanzien waarvan de Belegger een opdracht aan Wijs & van Oostveen heeft verstrekt. Onder de Fondsvoorwaarden worden ten deze verstaan de voorwaarden van de Fondsen, zoals die op enig moment gelden en blijken uit statuten, prospectus, reglement dan wel enig ander document onder welke benaming ook. Alle rechten en verplichtingen welke uit de Fondsvoorwaarden voor de Stichting voortvloeien, zijn dienovereenkomstig rechten en verplichtingen van de Belegger jegens de Stichting. Indien en voor zover het in de Overeenkomst bepaalde afwijkt van de Fondsvoorwaarden, prevaleert hetgeen in de Fondsvoorwaarden is bepaald.

4. OVERIGE BEPALINGEN

4.1 Vergoedingen en kosten

- 4.1.1 Wijs & van Oostveen zal de Belegger ter zake de uit

hoofde van de Overeenkomst door Wijs & van Oostveen verrichte beleggingsdienstverlening vergoedingen en kosten in rekening brengen op basis van de bij Wijs & van Oostveen geldende tarieven, zoals opgenomen in de Mutatievoorwaarden en Tarieven.

- 4.1.2 De Belegger geeft hierbij een incassovolmacht aan Wijs & van Oostveen op grond waarvan Wijs & van Oostveen haar facturen ter zake het op grond van dit artikel aan haar toekomende in kopie toe zal zenden aan de Stichting en de Stichting de Beleggingsgirorekening van de Belegger voor de factuurbedragen zal debiteren.
- 4.1.3 Vergoedingen en kosten worden voldaan door middel van verkoop van Financiële Instrumenten, welke verkoop ter uitsluitende beoordeling van Wijs & van Oostveen zal zijn.
- 4.1.4 Indien de Overeenkomst eindigt, is Wijs & van Oostveen niet gehouden tot gehele of gedeeltelijke restitutie van aan haar verschuldigde betaalde vergoedingen en kosten en blijft de Belegger reeds vervallen, doch nog niet betaalde, vergoedingen en kosten onverminderd verschuldigd.
- 4.1.5 Vergoedingen en kosten, welke in verband met de uitvoering van de Overeenkomst door derden aan Wijs & van Oostveen in rekening gebracht worden, zullen door Wijs & van Oostveen aan de Belegger afzonderlijk in rekening worden gebracht en door de Belegger aan Wijs & van Oostveen worden betaald.
- 4.1.6 Wijs & van Oostveen heeft het recht de tarieven van de in dit artikel bedoelde vergoedingen en kosten eenzijdig te wijzigen, onverminderd het recht van de Belegger om de Overeenkomst naar aanleiding van de tariefwijziging op te zeggen. Wijs & van Oostveen zal de Belegger hieromtrent informeren en maakt daarbij gebruik van de vorm en het (tele)communicatiemiddel (telefoon, brief, fax, dagafschrift, e-mailbericht, publicatie op Internet etc.), welke zij naar de omstandigheden van het geval redelijk acht. Wijs & van Oostveen wordt daarmee geacht de Belegger deugdelijk te hebben geïnformeerd. De wijziging gaat met onmiddellijke ingang in, tenzij Wijs & van Oostveen een andere ingangsdatum

bepaalt. De wijziging kan niet met terugwerkende kracht in werking treden.

- 4.1.7 Op Internet kan Wijs & van Oostveen nadere informatie over de in dit artikel bedoelde vergoedingen en kosten geven. De Belegger zal daarvan kennisnemen, onverminderd het recht van de Belegger om ter zake informatie op te vragen bij Wijs & van Oostveen.

4.2 Informatieverstrekking en communicatie

- 4.2.1 Verslaglegging van Wijs & van Oostveen naar de Belegger zal uitgevoerd worden overeenkomstig artikel 3.3.
- 4.2.2 De Belegger geeft toestemming aan Wijs & van Oostveen om persoonlijk tot de Belegger gerichte informatie, waaronder begrepen periodieke overzichten, nota's of andere persoonlijke opgaven in plaats van in fysieke vorm tevens op een andere duurzame drager, zoals via elektronische mededelingen (waaronder begrepen maar niet beperkt tot e-mailberichten, Internet, etc.) te verstrekken. De Belegger stemt ermee in dat Wijs & van Oostveen niet persoonlijk tot de Belegger gerichte informatie verbandhoudend met de Beleggingsdienst in plaats van in fysieke vorm tevens via elektronische mededelingen (waaronder begrepen maar niet beperkt tot e-mailberichten, Internet, etc.) kan verstrekken. Ingeval van informatieverstrekking op Internet zal Wijs & van Oostveen zorgdragen dat de informatie actueel is en, zolang dat voor de Belegger van belang is, op de website toegankelijk blijft.
- 4.2.3 Wijs & van Oostveen communiceert met de Belegger in de Nederlandse taal. De Belegger bevestigt hierbij dat zijn kennis van de Nederlandse taal toereikend is om te begrijpen wat hij met Wijs & van Oostveen is overeengekomen en nog zal overeenkomen en dat hij elk risico draagt en aanvaardt dat voortkomt uit zijn eventuele ontoereikende kennis van de Nederlandse taal.
- 4.2.4 Alle communicatie van de Belegger naar Wijs & van Oostveen dient primair mondeling, telefonisch of schriftelijk te geschieden met het kantoor van Wijs & van Oostveen.
- 4.2.5 Ingeval de Belegger schriftelijke instructies (waar-

onder begrepen: per brief, fax of e-mailbericht) aan Wijs & van Oostveen verstrekt, brengt dat het risico met zich mee dat deze instructies niet direct worden ontvangen door de medewerker die de instructies uitvoert. Dat kan leiden tot vertraging in de uitvoering van de instructies. De Belegger accepteert dat risico. Voor uitvoering van spoedeisende, schriftelijke instructies dient de Belegger met Wijs & van Oostveen vooraf nadere afspraken te maken.

4.3 Protest en reclame

- 4.3.1 De Belegger is verplicht alle door Wijs & van Oostveen aan hem, al dan niet langs elektronische weg, gezonden opgaven (waaronder periodieke overzichten, (transactie)bevestigingen, (dag)afschriften, nota's, of andere opgaven) terstond na ontvangst te controleren. Voorts dient de Belegger te controleren of door of namens hem, althans voor zijn rekening en risico gegeven opdrachten juist en volledig zijn uitgevoerd en geen bezwaar oproepen. Bij constatering van een onjuistheid of onvolledigheid of uitvoering van een transactie, welke naar de mening van de Belegger niet past binnen zijn financiële positie, beleggingsdoelstellingen of risicobereidheid of waartegen hij anderszins bezwaren heeft, is de Belegger gehouden Wijs & van Oostveen daarvan zo spoedig mogelijk schriftelijk in kennis te stellen. Indien de Belegger van mening is dat zijn gebruikelijke contactpersoon of andere medewerkers bij Wijs & van Oostveen niet adequaat op zijn protest of klacht hebben gereageerd, is de Belegger verplicht de directie van Wijs & van Oostveen schriftelijk te informeren. De toepasselijke interne procedure inzake de afhandeling van klachten wordt nader uiteengezet in hoofdstuk 7.
- 4.3.2 Indien de Belegger de inhoud van de in artikellid 4.3.1 genoemde opgaven niet heeft betwist respectievelijk zijn bezwaren tegen een Beleggingstransactie niet aan Wijs & van Oostveen heeft medegedeeld binnen vijf werkdagen nadat die bescheiden redelijkerwijs geacht kunnen worden de Belegger te hebben bereikt, wordt vermoed dat de Belegger met de verrichte Beleggingstransactie instemt, be-

houdens door de Belegger te leveren tegenbewijs.

4.3.3 De Belegger erkent en aanvaardt zijn plicht tot schadebeperking; de Belegger erkent en aanvaardt dat hij alles zal doen wat redelijkerwijs in zijn vermogen ligt om eventuele schade tot een minimum te beperken. Indien de Belegger nalaat tijdig zijn schade te beperken, erkent en aanvaardt de Belegger dat alle schade vanaf het moment dat hij zijn schade had kunnen beperken voor zijn eigen rekening en risico is. Onder schadebeperkende maatregelen kunnen onder meer worden verstaan het verkopen van Financiële Instrumenten dan wel het terugkopen van reeds verkochte Financiële Instrumenten om een positie zonder (verder) verlies te kunnen herstellen. Wijs & van Oostveen is niet gehouden om – op het moment dat de Belegger zijn schade dient te beperken – de Belegger nogmaals uitdrukkelijk en/of schriftelijk te wijzen op het bestaan van zijn plicht tot schadebeperking.

4.3.4 Wijs & van Oostveen mag en zal een mededeling van de Belegger uitsluitend als klacht aanmerken, indien deze schriftelijk bij Wijs & van Oostveen wordt ingediend en als zodanig door de Belegger wordt gekwalificeerd en wordt voorzien van zodanige toelichting en gegevens dat Wijs & van Oostveen de aard en de omvang van de klacht kan vaststellen. De toepasselijke interne procedure inzake de afhandeling van klachten wordt nader uiteengezet in hoofdstuk 7.

4.4 Bijzondere beperkingen

Alle door lokale, nationale of internationale overheden, toezichthouders of zelfregulerende organisaties opgelegde of op te leggen voorschriften of beperkingen waarin in de Overeenkomst niet is voorzien en die van invloed zijn op de in de Overeenkomst bedoelde Financiële Instrumenten van de Belegger, zijn voor rekening en risico van de Belegger.

4.5 Vertegenwoordigingsbevoegdheid

4.5.1 Mededelingen van of aan een door de Belegger aangewezen gemachtigde of contactpersoon gelden

onvoorwaardelijk als mededelingen van of aan de Belegger. Indien de Belegger een rechtspersoon is, heeft Wijs & van Oostveen te allen tijde het recht, zonder daartoe verplicht te zijn, mededelingen of orders van de aan de Belegger verbonden bestuurders aan te merken als gedaan door de Belegger. Hetzelfde geldt voor mededelingen of orders van personen binnen de organisatie van de Belegger waarvan bestuurders, gemachtigde of contactpersoon het vertrouwen hebben opgewekt dat deze daartoe bevoegd waren.

4.5.2 Wijs & van Oostveen mag ervan uitgaan dat een eenmaal bestaande vertegenwoordigingsbevoegdheid als bedoeld in het vorige lid jegens haar van kracht blijft totdat de Belegger schriftelijk aan Wijs & van Oostveen heeft bericht dat die is vervallen én zodanig bericht redelijkerwijs in de administratie van Wijs & van Oostveen kan zijn verwerkt. Dit geldt ongeacht of de vertegenwoordigingsbevoegdheid voortkwam uit overeenkomst (volmacht) of wet en/of statuten en ongeacht of er een (wijziging in een) inschrijving in (openbare) registers heeft plaatsgehad.

4.6 Privacy: persoonsgegevens Belegger en bandopnamen

4.6.1 De Belegger gaat akkoord met opname van persoonsgegevens hem aangaande in de administraties van Wijs & van Oostveen en de Stichting. Deze persoonsgegevens omvatten ten minste naam, adres, woonplaats, e-mail en de overige gegevens welke bij of naar aanleiding van de Overeenkomst zijn verstrekt. Wijs & van Oostveen en de Stichting zullen deze gegevens zorgvuldig en vertrouwelijk behandelen. Wijs & van Oostveen en de Stichting gebruiken alleen die gegevens die nodig zijn voor hun dienstverlening. Zij stellen de gegevens niet aan derden ter beschikking, tenzij:

- dat voortvloeit uit verplichtingen welke de Belegger jegens hen is aangegaan;
- dat voortvloeit uit de overeengekomen dienstverlening en de waarborging van de continuïteit daarvan;

- gegevens bij of krachtens wettelijk voorschrift ter beschikking gesteld moeten worden;
- dat noodzakelijk is voor het bewaken van de integriteit van het financiële stelsel.

4.6.2 In afwijking van het vorige artikellid gaat de Belegger ermee akkoord dat door de Belegger verstrekte gegevens worden gebruikt door Wijs & van Oostveen en de Stichting, door aan hun gelieerde ondernemingen of door hun zorgvuldig geselecteerde derden om de Belegger te informeren over aanvullende en/of alternatieve financiële producten en diensten. Indien de Belegger hiertegen bezwaar heeft, kan de Belegger dit schriftelijk kenbaar maken aan Wijs & van Oostveen.

4.6.3 De Belegger heeft het recht op inzage, correctie, aanvulling, afscherming en verwijdering van zijn persoonsgegevens en voorts recht op verzet tegen het gebruik van persoonsgegevens voor marketing- en charitatieve doeleinden.

4.6.4 Wijs & van Oostveen is bevoegd om van ieder telefoongesprek tussen haar en de Belegger een bandopname te (doen) maken, de zodanige bandopname op te slaan in een archief en deze als bewijsmiddel te gebruiken tegen de Belegger. Wijs & van Oostveen en de Stichting zijn niet verplicht om bandopnames te bewaren en/of te archiveren dan wel aan de Belegger ter beschikking te stellen in welke vorm dan ook.

4.7 Derden

Wijs & van Oostveen en de Stichting zijn bevoegd in het kader van de Overeenkomst gebruik te maken van diensten van derden. Wijs & van Oostveen en de Stichting zijn niet aansprakelijk voor tekortkomingen van de in dit artikel bedoelde derden, indien zij aantonen dat zij bij de keuze van die derden de nodige zorgvuldigheid in acht hebben genomen.

4.8 Beleggerscompensatiestelsel en Depositogarantiestelsel

4.8.1 Wijs & van Oostveen en de Bank zijn krachtens de Wet aangesloten bij het Beleggerscompensatiestelsel.

De Bank is daarnaast aangesloten bij het Depositogarantiestelsel. Het Beleggerscompensatiestelsel en het Depositogarantiestelsel zijn bestemd om niet-professionele beleggers en crediteuren schade te stellen voor oninbare vorderingen op banken en beleggingsondernemingen die in betalingsonmacht komen te verkeren door faillissement, fraude, administratief wanbeleid of andere oorzaken. Aan het Beleggerscompensatiestelsel is een maximum verbonden van € 20.000,- per cliënt per betalingsonmachtige financiële onderneming. Onder het Depositogarantiestelsel bedraagt het maximum € 100.000,- per persoon per instelling (ongeacht het aantal rekeningen). In het geval van een en/of rekening van twee personen geldt dit per persoon. Het Depositogarantiestelsel is van toepassing op de Stichting en niet op de Belegger. De Belegger kan dientengevolge geen aanspraak maken op het Depositogarantiestelsel. In het geval zich bij de Bank een faillissement voordoet, zal hooguit de Stichting op grond van het Depositogarantiestelsel aanspraak kunnen maken op maximaal € 100.000,-.

4.8.2 De in artikellid 4.8.1 genoemde stelsels worden uitgevoerd door De Nederlandsche Bank, die ook van geval tot geval bepaalt welke belegger/crediteur recht heeft op vergoeding en tot welk bedrag. Deze stelsels zijn uitdrukkelijk niet bestemd voor vergoeding van verliezen op beleggingen. De Belegger dient de website, www.dnb.nl, van De Nederlandsche Bank te raadplegen voor actuele informatie omtrent beide regelingen. De Belegger kan ingeval van een informatieverzoek tevens contact opnemen met de informatiedesk van De Nederlandsche Bank per e-mail, info@dnb.nl, of telefonisch, 0800 - 0201068.

4.9 Aansprakelijkheid

4.9.1 Wijs & van Oostveen is niet aansprakelijk voor een eventueel negatief rendement of schade als gevolg van waardevermindering, koersfluctuaties op de financiële markten en/of door de Belegger geleden verliezen en/of schade door welke andere oorzaak dan ook, met inbegrip van storingen of capaciteits-

tekortkomingen in computer-, communicatie- of andere systemen, lijnen of apparatuur. Evenmin is Wijs & van Oostveen aansprakelijk indien de beleggingsdoelstelling van de Belegger of een beoogd rendement of een of meerdere vergelijkingsmaatstaven niet worden behaald, tenzij indien en voor zover komt vast te staan dat de schade een rechtstreeks gevolg is van opzet of grove schuld van Wijs & van Oostveen bij de uitvoering van de Overeenkomst.

4.9.2 Als Wijs & van Oostveen dan wel een door haar ingeschakelde derde, lid of contractant is van of aangesloten is bij een beurs, een handelssysteem, een clearingorganisatie of een andere organisatie, is Wijs & van Oostveen nimmer aansprakelijk jegens de Belegger voor handelen of nalaten van daaraan verbonden personen noch voor storingen of capaciteitstekortkomingen in computer-, communicatie- of andere systemen, lijnen of apparatuur, waarvan eigendom of houderschap berust bij een dergelijke beurs, handelssysteem, clearingorganisatie of andere organisatie.

4.9.3 In het geval waarin aansprakelijkheid van Wijs & van Oostveen komt vast te staan, is de schadevergoedingsplicht van Wijs & van Oostveen te allen tijde gemaximeerd tot het werkelijk verlies. Het werkelijk verlies is het verschil tussen enerzijds de actuele waarde van het Vermogen vermeerderd met de onttrekkingen en anderzijds het Aanvangsvermogen vermeerderd met de stortingen.

4.9.4 Wijs & van Oostveen draagt er zorg voor dat adviezen van medewerkers in haar dienst naar beste kunnen en te goeder trouw worden gegeven. Onder advies wordt in dit verband verstaan: de visie die ten grondslag ligt aan Beleggingstransacties die door de medewerkers in het kader van het Beheer worden uitgevoerd. Wijs & van Oostveen kan niet garanderen dat elke medewerker in haar dienst dezelfde of gelijksoortige adviezen uitbrengt of eenzelfde visie op de financiële markten in het algemeen of op individuele Fondsen naar buiten brengt. Een individueel advies aan de Belegger behoeft niet overeen te stemmen met adviezen of opinies van analisten van

Wijs & van Oostveen zelf of andere instellingen. Een koopadvies respectievelijk verkoopadvies van Wijs & van Oostveen houdt geen garantie of toezegging in van koersstijging respectievelijk koersdaling, noch enigerlei andere garantie of toezegging, behoudens dat Wijs & van Oostveen, althans de desbetreffende medewerker, te goeder trouw in het advies gelooft.

4.9.5 Het bepaalde in de artikelliden 4.9.1, 4.9.2 en 4.9.3 is van overeenkomstige toepassing op de Stichting, voor zover dit is toegestaan op grond van de wet.

4.9.6 Niettegenstaande het bepaalde in artikellid 4.9.5 is de nakoming van de verplichtingen van de Stichting jegens de Belegger gegarandeerd door Wijs & van Oostveen.

4.9.7 De Stichting noch Wijs & van Oostveen is aansprakelijk voor schade als gevolg van tekortkomingen van een Fonds.

4.9.8 De Stichting en Wijs & van Oostveen zijn nimmer aansprakelijk voor indirecte schade, gevolgschade en/of gederfde winst. Voorts zijn de Stichting en Wijs & van Oostveen nimmer aansprakelijk voor enige schade voortvloeiende uit of samenhangende met een (rechts)handeling of specifieke instructie van de Belegger, of voor schade als gevolg van maatregelen die de Stichting of Wijs & van Oostveen op basis van enig dwingend voorschrift of onder buitengewone omstandigheden heeft genomen.

4.10 Omslagregeling

4.10.1 Indien door een oorzaak welke niet aan de Stichting kan worden toegerekend de door de Stichting gehouden Financiële Instrumenten te eniger tijd ontoereikend zijn ten opzichte van of niet overeenstemmen met het totaal van de saldi van de Beleggingsgirorekeningen, zal het tekort worden omgeslagen over de Beleggers welke ten aanzien van die (soort) Financiële Instrumenten rechten kunnen doen gelden jegens de Stichting aan het einde van de dag voorafgaand aan de dag waarop het verschil wordt vastgesteld en wel in verhouding tot de omvang van de betreffende vorderingsrechten van die Beleggers.

4.10.2 De Stichting is in een dergelijk geval tot niet meer verplicht dan te trachten de oorzaak van het verschil, voor zover mogelijk, weg te nemen. met name is de Stichting niet verplicht Financiële Instrumenten te verwerven ter opheffing van het verschil. De kosten, gemaakt met het doel de oorzaak van het verschil weg te nemen, kunnen op dezelfde voet als in het vorige artikellid bepaald is, worden omgeslagen. De in het vorige artikellid genoemde omslag van het tekort zal geheel of gedeeltelijk ongedaan gemaakt worden naarmate het tekort ten gevolge van door de Stichting genomen maatregelen afneemt.

4.10.3 Zodra ontdekt wordt dat er een tekort kan ontstaan of is ontstaan, kan de uitvoering van opdrachten tot verkoop, omruiling of uitlevering van Financiële Instrumenten van de betreffende (soort) Financiële Instrumenten worden opgeschort, totdat is vastgesteld dat een tekort ontstaat respectievelijk omslag van het tekort heeft plaatsgevonden. In een dergelijk geval zal met de meeste spoed worden gehandeld en zal, indien er sprake is van een omslag, daarover terstond aan de betrokken Beleggers mededeling worden gedaan.

4.11 Wijziging Overeenkomst

4.11.1 Wijs & van Oostveen is te allen tijde bevoegd de Overeenkomst geheel of gedeeltelijk te wijzigen. Wijs & van Oostveen zal de Belegger hieromtrent informeren en maakt daarbij gebruik van de vorm en het (tele)communicatiemiddel (telefoon, brief, fax, dagafschrift, e-mailbericht, publicatie op Internet etc.), welke zij naar de omstandigheden van het geval redelijk acht. Wijs & van Oostveen wordt daarmee geacht de Belegger deugdelijk te hebben geïnformeerd. De wijziging gaat met onmiddellijke ingang in, tenzij Wijs & van Oostveen een andere ingangsdatum bepaalt. De wijziging kan niet met terugwerkende kracht in werking treden.

4.11.2 Wijzigingen ten nadele van de Belegger zullen pas ingaan dertig dagen nadat de Belegger van deze wijzigingen in kennis is gesteld. binnen deze termijn van dertig dagen heeft de Belegger de bevoegd-

heid de Overeenkomst schriftelijk op te zeggen tegen de datum van inwerkingtreding van de betreffende wijzigingen.

4.11.3 Voor zover bij of krachtens de Wet nadere eisen gesteld worden aan de Overeenkomst, zal een dergelijke wijziging automatisch deel uitmaken van de Overeenkomst, zonder dat daarvoor de instemming van de Belegger, de Stichting of Wijs & van Oostveen is vereist.

4.11.4 Wijzigingen van de Overeenkomst aangaande de voorwaarden als bedoeld in artikel 6:17 Nadere regeling gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft dienen vooraf ter goedkeuring aan de Autoriteit Financiële Markten in Amsterdam te worden voorgelegd.

4.12 Duur en beëindiging

4.12.1 De Overeenkomst wordt aangegaan voor onbepaalde tijd. Zowel de Belegger als Wijs & van Oostveen kan de Overeenkomst zonder opgaaf van redenen opzeggen, met inachtneming van een opzegtermijn van een maand. Opzegging dient te geschieden door middel van schriftelijke kennisgeving van de opzeggende partij aan de andere partij.

4.12.2 De Overeenkomst kan door middel van schriftelijke kennisgeving per direct worden opgezegd, indien zich één van de volgende situaties voordoet:

- een partij voldoet niet, niet-tijdig of niet-geheel aan enige verplichting uit hoofde van de Overeenkomst;
- een partij geraakt in surseance van betaling of faillissement;
- een partij overlijdt, wordt onder curatele geplaatst, wordt ontbonden of staakt de activiteiten;
- de registratie, vergunning, vrijstelling of ontheffing etc. van Wijs & van Oostveen en/of de Stichting Nederlandse Beleggingsgiro bij of van de Autoriteit Financiële Markten en/of De Nederlandsche Bank vervalt.

4.12.3 Indien de Belegger in surseance van betaling of faillissement geraakt of (als rechtspersoon) wordt ontbonden of (als natuurlijk persoon) overlijdt, onder curatele wordt gesteld of zijn vermogen geheel of

gedeeltelijk onder bewind wordt gesteld, danwel indien de Belegger verzoekt om toepassing van de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen, eindigt de relatie tussen partijen daardoor niet onmiddellijk vanzelf. De Belegger en diens rechtsopvolgers onder algemene of bijzondere titel en zijn gemachtigden zijn verplicht Wijs & van Oostveen onmiddellijk mee te delen dat zich een van de genoemde omstandigheden voordoet. Nadat Wijs & van Oostveen deze mededeling heeft ontvangen, wordt de beleggingsdienstverlening opgeschort (en worden reeds opgegeven maar nog niet uitgevoerde orders niet meer uitgevoerd) en zal Wijs & van Oostveen met de Belegger in contact treden over voortzetting van de relatie, alles onverminderd de bevoegdheid van partijen om de Overeenkomst te beëindigen als bedoeld in artikellid 4.12.1.

4.12.4 Beleggingstransacties, welke op de datum van beëindiging van de relatie nog niet zijn afgewikkeld, zullen door Wijs & van Oostveen zo veel mogelijk overeenkomstig de bepalingen van deze Overeenkomst worden afgewikkeld, behoudens voor zover de Belegger en Wijs & van Oostveen schriftelijk anders overeenkomen.

4.12.5 Indien de Overeenkomst wordt opgezegd, dient de Belegger terstond, althans binnen een door Wijs & van Oostveen te bepalen termijn, aan te geven of de Financiële Instrumenten, welke door de Stichting voor rekening en risico van de Belegger worden gehouden, verkocht dan wel uitgeleverd moeten worden.

4.12.6 Uit het voorgaande artikellid voortvloeiende opdrachten tot verkoop dan wel uitlevering zullen worden uitgevoerd conform de Overeenkomst. Bij gebreke van een tijdige opdracht tot verkoop of uitlevering, zal de Belegger geacht worden te hebben gekozen voor verkoop. Een eventueel geldsaldo op de Beleggingsgirorekening zal worden overgeboekt naar de Tegenrekening. Gedurende de afwikkeling blijft de Overeenkomst van kracht.

4.12.7 Indien de Stichting voornemens is haar werkzaamheden te beëindigen, stemt de Belegger er bij

voorbaat mee in dat Wijs & van Oostveen een andere rechtspersoon kan aanwijzen welke in de plaats zal treden van de Stichting en de bewaring van de Financiële Instrumenten zal overnemen onder de voorwaarden zoals die op dat moment zullen luiden.

4.13 Toepasselijk recht /Jurisdictie, Klachten en Geschillen

4.13.1 De Overeenkomst vormt, onverminderd de tussen partijen van toepassing zijnde overige voorwaarden, de uitsluitende grondslag voor de Beleggingsdienst die Wijs & van Oostveen in de uitoefening van haar bedrijf aan de Belegger verleent en wordt beheerst door Nederlands recht.

4.13.2 Wijs & van Oostveen is aangesloten bij de Stichting Klachteninstituut Financiële Dienstverlening (KiFiD). Indien de Belegger, ondanks de inspanningen van Wijs & van Oostveen om zijn belangen zo goed mogelijk te behartigen en een adequate beleggingsdienstverlening te waarborgen, een klacht heeft, dient de Belegger in de eerste plaats gebruik te maken van de interne klachtenprocedure van Wijs & van Oostveen. Indien het niet mogelijk blijkt om de klacht in onderling overleg af te handelen, kan de Belegger zich wenden tot hetzij KiFiD, hetzij de bevoegde rechter te Amsterdam. De toepasselijke interne procedure inzake de afhandeling van klachten wordt nader uiteengezet in hoofdstuk 7.

4.13.3 Wijs & van Oostveen is bevoegd geschillen met de Belegger in verband met de Overeenkomst aanhangig te maken bij de bevoegde rechter te Amsterdam of elke andere rechter welke bevoegd is krachtens Nederlands burgerlijk procesrecht.

5. ORDERUITVOERINGSBELEID

Beleid van Wijs & van Oostveen voor een optimale orderuitvoering.

1. Inleiding

In het kader van de beleggersbescherming dient een beleggingsonderneming bij het uitvoeren van

orders in alle soorten financiële instrumenten alle redelijke maatregelen te nemen om voor niet-professionele en professionele cliënten het best mogelijke resultaat, ook wel 'best execution' genoemd, te behalen en zij dient hiertoe een orderuitvoeringsbeleid op te stellen en na te leven. In deze bijlage wordt het orderuitvoeringsbeleid van Wijs & van Oostveen uiteengezet. Wijs & van Oostveen zal haar orderuitvoeringsbeleid jaarlijks evalueren en de cliënt op de hoogte houden van wijzigingen door het plaatsen van de meest recente versie op de website van Wijs & van Oostveen: www.wijs.nl.

2. Toepassingsbereik van dit orderuitvoeringsbeleid

Dit orderuitvoeringsbeleid is van toepassing indien Wijs & van Oostveen voor cliënten orders uitvoert of laat uitvoeren bij derden of doorgeeft aan derden. Dit orderuitvoeringsbeleid geldt zowel voor niet-professionele als professionele cliënten.

3. Best Execution: factoren en relevante aspecten

Bij het uitvoeren van orders ten behoeve van een cliënt dient een beleggingsonderneming alle redelijke maatregelen te treffen voor een optimale uitvoering van orders, waarbij rekening wordt gehouden met de prijs, de (uitvoerings)kosten, de snelheid, de waarschijnlijkheid van uitvoering en afwikkeling, de omvang, de aard en alle andere voor de uitvoering van orders relevante aspecten.

De relevante aspecten bij het bepalen van het relatieve gewicht van de verschillende genoemde factoren zijn:

- de kenmerken van de plaats van uitvoering van de order (zie paragraaf 6);
- de kenmerken van de order (zie paragraaf 7);
- de kenmerken van de betreffende financiële instrumenten (zie paragraaf 8);
- de kenmerken van de belegger; en
- de totale tegenprestatie.

Wijs & van Oostveen houdt hierbij ook rekening met

de (on)mogelijkheid van het uitvoeren van een order op een gereguleerde markt of buiten een gereguleerde markt om (over-the-counter).

De regelgeving bepaalt niet wat in iedere denkbare situatie het best mogelijke resultaat is, maar richt zich op maatregelen die zijn genomen om de belangen van de cliënt zo goed mogelijk te behartigen.

Een orderuitvoerende beleggingsonderneming kan zowel Wijs & van Oostveen als orderuitvoerende derden zijn. Een orderuitvoerende derde kan meer of minder gewicht toekennen aan één of meerdere van de genoemde factoren in verhouding tot Wijs & van Oostveen zelf of een andere orderuitvoerende derde, indien dat binnen het orderuitvoeringsbeleid van die derde tot het best mogelijke resultaat leidt.

Indien de cliënt Wijs & van Oostveen voor de uitvoering van een order speciale instructies geeft, zal Wijs & van Oostveen de order conform de instructies laten uitvoeren, tenzij Wijs & van Oostveen te kennen heeft gegeven niet aan het verzoek van de cliënt te kunnen voldoen. Het laten uitvoeren van een order conform de specifieke instructies van de cliënt kan betekenen dat Wijs & van Oostveen en/of de door haar ingeschakelde derde(n) niet in staat is/zijn die handelingen te verrichten, die genoemde partijen in hun orderuitvoeringsbeleid hebben opgenomen om een optimale orderuitvoering mogelijk te maken.

4. De instrumenten waar dit orderuitvoeringsbeleid betrekking op heeft

Het orderuitvoeringsbeleid heeft betrekking op de volgende financiële instrumenten:

- aandelen;
- derivaten (opties, futures, warrants en dergelijke);
- vastrentende waarden, waaronder obligaties;
- beleggingsinstellingen; en
- gestructureerde producten, waaronder notes.

5. **Orderuitvoerende derden**

Wijs & van Oostveen kan orders ten behoeve van de cliënt ter uitvoering doorgeven aan (een) derde(n). Deze orderuitvoerende derde(n) worden door Wijs & van Oostveen geselecteerd op grond van onder andere:

- het beschikken over een eigen orderuitvoeringsbeleid;
- de (uitvoerings)kosten;
- het serviceniveau;
- de kennis en ervaring; en
- de depotbank, waar de rekening van de cliënt wordt aangehouden.

In het geval Wijs & van Oostveen dat nodig acht, kan zij afhankelijk van de tussen cliënt en Wijs & van Oostveen overeengekomen dienstverlening Theodoor Gilissen Bankiers N.V., ABN AMRO Bank N.V. of KAS BANK N.V. inschakelen als orderuitvoerende derde. Wijs & van Oostveen heeft in het kader van de orderuitvoering tevens de mogelijkheid om andere partijen hiervoor te selecteren.

Alle orderuitvoerende derden beschikken over een eigen orderuitvoeringsbeleid. Dit beleid wordt door Wijs & van Oostveen minimaal jaarlijks getoetst om te beoordelen of dit (nog) in overeenstemming is met het orderuitvoeringsbeleid van Wijs & van Oostveen en of herziening hiervan vereist is.

6. **Plaats van uitvoering**

Het orderuitvoeringsbeleid van Wijs & van Oostveen is erop gericht om orders uit te laten voeren op de primaire markt. De primaire markt is de markt die de beste verhandelbaarheid biedt, waarbij uitvoering plaatsvindt tegen de prijs van dat moment.

Wijs & van Oostveen verzendt de meeste orders elektronisch. Wijs & van Oostveen maakt hierbij gebruik van elektronische order routing systemen. Het elektronisch verzenden van orders draagt bij aan de snelheid van uitvoering en afwikkeling.

In het geval van een over-the-counter order zal Wijs & van Oostveen die order niet op een reguliere markt uitvoeren, maar zal zij een professionele tegenpartij zoeken die bereid is tegen goede voorwaarden voor de cliënt een contract af te sluiten. Tevens is het mogelijk dat orderuitvoerende derden andere plaatsen van uitvoering selecteren dan welke Wijs & van Oostveen in deze paragraaf heeft opgenomen of welke orderuitvoerende derden hebben opgenomen in hun orderuitvoeringsbeleid om een order uit te voeren op grond van onder meer het criterium prijs, liquiditeit of waarschijnlijkheid van uitvoering met het doel om het best mogelijke resultaat te bereiken voor de uitvoering van die order.

7. **Orderspecifieke kenmerken**

Het algemene uitgangspunt is dat alle orders direct worden uitgevoerd. Door instemming met ons beleid geeft de cliënt Wijs & van Oostveen toestemming om – indien van toepassing – orders samen te voegen met die van andere cliënten en om deze tegelijkertijd te verwerken of tegelijkertijd uit te (laten) voeren. Orders die op initiatief van Wijs & van Oostveen worden uitgevoerd in het kader van vermogensbeheer zullen vrijwel altijd worden samengevoegd. Het samenvoegen doet Wijs & van Oostveen normaliter indien het onwaarschijnlijk is dat de samenvoeging negatieve gevolgen heeft voor de cliënt. Desondanks kan het effect van het samenvoegen van orders in sommige gevallen in het nadeel werken voor de cliënt.

Indien Wijs & van Oostveen niet in de mogelijkheid verkeert om samengevoegde orders volledig uit te voeren dan worden de desbetreffende financiële instrumenten toegewezen op basis van een random toewijzingssysteem van Wijs & van Oostveen. Alle toewijzingen van orders zullen worden uitgevoerd tegen de gemiddelde koers van het uitgevoerde gedeelte.

Bij orders van een bepaalde omvang kan Wijs & van

Oostveen besluiten de order uit te (laten) voeren als een zogenoemde 'special care order'. Het gaat hierbij om orders, waarvan de omvang – afhankelijk van het financieel instrument, de plaats van uitvoering en de marktomstandigheden – de prijsvorming op de beurs substantieel kan beïnvloeden. Het gevolg kan zijn dat er geen waarborg is voor een uitvoering tegen een billijke prijs. Door orders als 'special care orders' uit te (laten) voeren, beoogt Wijs & van Oostveen de best mogelijke prijs op de geselecteerde markt te realiseren.

De wijze van aanleveren van de order, de grootte en de productsoort zijn medebepalend voor de snelheid van uitvoering, de te bepalen primaire markt en de keuze voor de derde, door wie Wijs & van Oostveen de order – indien van toepassing – laat uitvoeren. Naast de primaire markten die door Wijs & van Oostveen zijn geselecteerd, zijn binnen het orderuitvoeringsbeleid andere derden en plaatsen van uitvoering toegankelijk, indien dit voor de cliënt voordelen biedt.

8. Productspecifieke kenmerken

Voor Wijs & van Oostveen is de combinatie van verhandelbaarheid van het financieel instrument en de prijs de belangrijkste criteria voor een optimale uitvoering van orders.

Voor de orderuitvoerende derden zijn bij de uitvoering van orders in aandelen en beursgenoteerde beleggingsinstellingen prijs, snelheid, waarschijnlijkheid van uitvoering en verhandelbaarheid in de regel de belangrijkste criteria. Aangaande de meeste beursgenoteerde beleggingsfondsen kan niet op ieder moment gedurende de openingstijden van een beursplaats worden gehandeld. Orders kunnen wel op een willekeurig tijdstip gedurende de openingstijden worden ingelegd. Een transactie vindt slechts plaats op één of soms meerdere tijdstippen gedurende de handelsdag. In het geval van niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen worden inschrijvings- en redemp-

tion orders verzonden aan het door de aanbieder van het fonds geselecteerde administratiekantoor. Verrekening met cliënt geschiedt op basis van de intrinsieke waarde van het fonds. De belangrijkste criteria zijn de kosten en de prijs.

Orders met betrekking tot derivaten en warrants, die aan een gereguleerde markt zijn genoteerd en daar worden verhandeld, worden op die markt uitgevoerd, aangezien het onwaarschijnlijk is dat de betreffende contracten op een andere beurs tegen betere voorwaarden worden verhandeld. Belangrijkste criteria voor de orderuitvoerende partijen zijn: prijs en waarschijnlijkheid van uitvoering. Orders in derivaten met een volume, die handel in het 'professionele circuit' mogelijk maakt, zullen – indien dit in prijs dan wel liquiditeit voordelig is – via dit circuit worden verhandeld en vervolgens via de beurs worden bevestigd.

De obligatiemarkt is een andere dan de aandelen- en derivatenmarkt. Obligatietransacties vinden veelal plaats 'over the counter', direct met professionele tegenpartijen. Belangrijkste criteria voor de keuze van de tegenpartij zijn prijs, snelheid en waarschijnlijkheid van uitvoering en afwikkeling.

Producten die slechts één tegenpartij kennen (zoals sommige gestructureerde producten), worden bij deze tegenpartij tegen de best mogelijke prijs uitgevoerd. Belangrijkste criterium voor de orderuitvoerende partij is hierbij de waarschijnlijkheid van uitvoering. Wijs & van Oostveen beoordeelt de prijsvorming van dit soort orders.

Bij orders in gestructureerde producten is voor Wijs & van Oostveen naast de gebruikelijke uitgangscriteria voor een optimale uitvoering van orders tevens van belang de van toepassing zijnde overige regels, waaronder bijvoorbeeld de regels in het prospectus van het gestructureerde product en de regelgeving van de desbetreffende beurzen.

9. Uitzonderlijke marktomstandigheden

Het reguliere orderuitvoeringsbeleid van Wijs & van Oostveen is niet van toepassing in het geval van uitzonderlijke marktomstandigheden, zoals ernstige marktturbulentie, het uitvallen van interne of externe systemen, etc. In deze gevallen wordt de tijdige uitvoering van orders, voor zover mogelijk, de belangrijkste factor. Bij storingen in systemen zal Wijs & van Oostveen en/of orderuitvoerende derden mogelijk niet in staat zijn om de in hun orderuitvoeringsbeleid geselecteerde plaatsen van uitvoering te bereiken. Indien deze uitzonderlijke marktomstandigheden zich voordoen, zal Wijs & van Oostveen de cliënt hiervan op de hoogte stellen indien de cliënt een order plaatst.

10. Wijziging orderuitvoeringsbeleid

Wijs & van Oostveen zal ervoor zorg dragen dat eventuele wijzigingen in haar orderuitvoer worden bijgewerkt in haar orderuitvoeringsbeleid, waarvan de laatste versie op de website van Wijs & van Oostveen wordt gepubliceerd: www.wijs.nl.

6. BELANGENCONFLICTENBELEID

Beleid van Wijs & van Oostveen inzake belangenconflicten.

1. Inleiding

Bij de uitoefening van de dienstverlening en werkzaamheden van Wijs & van Oostveen zouden zich mogelijk belangenconflicten voor kunnen doen tussen Wijs & van Oostveen (waaronder begrepen haar medewerkers) en haar cliënten, en tussen cliënten onderling. Wijs & van Oostveen heeft in eerste instantie maatregelen getroffen om belangenconflicten te voorkomen. Daarnaast zijn maatregelen getroffen om betreffende conflicten en de potentiële impact op de cliënten van Wijs & van Oostveen zichtbaar te maken, te beheersen en te controleren. In dit document zijn de belangrijkste zaken rond belangenconflicten samengevat.

2. Belangenconflict

Van een belangenconflict is sprake, indien Wijs & van Oostveen of een persoon verbonden aan Wijs & van Oostveen, inclusief bij Wijs & van Oostveen aangesloten derden:

- Mogelijk een financieel voordeel zou kunnen hebben, of een financieel nadeel zou kunnen vermijden, ten nadele van de belegger;
- Een belang heeft bij de uitkomst van de dienst welke aan de belegger is geleverd dat verschilt van het belang van de belegger bij de uitkomst;
- Een financiële of ander soort stimulans heeft om het belang van de ene belegger te stellen boven het belang van een andere belegger;
- Hetzelfde bedrijf uitoefent als de belegger;
- Geld, goederen of diensten ontvangt van derden in relatie tot diensten verricht aan de belegger anders dan de standaard commissie of beloning voor de geleverde dienst.

3. Het beleid ten aanzien van belangenconflicten

De diversiteit van de beleggingsdiensten en -activiteiten van Wijs & van Oostveen is relatief beperkt. Zo is bij Wijs & van Oostveen bijvoorbeeld geen sprake van een (zakelijk) kredietbedrijf en heeft zij geen bemoeienis met de clearing & settlement van transacties van de belegger. Deze activiteiten kunnen derhalve geen basis zijn voor een mogelijk belangenconflict.

Wijs & van Oostveen heeft de belangenconflicten binnen haar dienstverlening in kaart gebracht en heeft maatregelen genomen die naar het inzicht van Wijs & van Oostveen adequaat zijn om de betreffende conflicten en de potentiële impact op de belegger zichtbaar te maken, te beheersen en te controleren. De directie van Wijs & van Oostveen draagt hiervoor de eindverantwoordelijkheid.

Op de naleving van de procedures wordt in eerste instantie toezicht gehouden door het verantwoordelijke management van de afdeling. Daarnaast is

een onafhankelijk optredende compliance-afdeling binnen Wijs & van Oostveen verantwoordelijk voor het uitvoeren van controle op de naleving van de belangrijkste maatregelen. Toezicht wordt ten slotte eveneens uitgeoefend door de toezichthouders, zoals De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten.

De getroffen maatregelen bestaan onder meer uit:

- Interne richtlijnen en procedures;
- fysieke, personele en organisatorische scheidingen, aangebracht tussen medewerkers en afdelingen;
- een intern reglement met regelgeving omtrent:
 - het gebruik van (koersgevoelige) informatie; en
 - de uitvoering van privé-beleggingstransacties.

4. Indien een belangenconflict onvermijdelijk blijkt te zijn

Indien getroffen maatregelen niet toereikend blijken en een belangenconflict onvermijdelijk is, voorziet Wijs & van Oostveen in de signalering en vastlegging van het belangenconflict en treft waar mogelijk passende nieuwe maatregelen, waarbij het belang van de Belegger voor zal gaan. Als blijkt dat een belangenconflict binnen de beleggingsdienstverlening van Wijs & van Oostveen onvoldoende kan worden beheerst en het belang van de Belegger onvoldoende kan worden gewaarborgd, kan Wijs & van Oostveen de gevraagde dienstverlening weigeren. Wijs & van Oostveen zal in dit geval de betrokken Belegger vanzelfsprekend hiervan tijdig informeren.

5. Wijziging belangenconflictenbeleid

Wijs & van Oostveen zal er voor zorg dragen dat eventuele wijzigingen in haar belangenconflicten worden bijgewerkt in haar belangenconflictenbeleid, waarvan de laatste versie op Internet wordt gepubliceerd.

7. KLACHTENPROCEDURE

Klachtenprocedure van Wijs & van Oostveen.

1. Inleiding

Wijs & van Oostveen zal zich inspannen om de belangen van de Belegger zo goed en zorgvuldig mogelijk en conform de geldende voorwaarden en gemaakte afspraken te behartigen. Desondanks is het mogelijk dat de Belegger in een enkel geval van mening is dat Wijs & van Oostveen in strijd met de geldende voorwaarden en gemaakte afspraken heeft afgehandeld. In dat geval geldt onderstaande procedure.

2. Wat te doen bij een klacht?

In het geval van een klacht dient de Belegger dit zo snel mogelijk aan Wijs & van Oostveen kenbaar te maken. Dit kan door telefonisch, schriftelijk of per e-mail contact op te nemen met de contactpersoon bij Wijs & van Oostveen. Indien de Belegger niet tevreden is over de afhandeling van de klacht, dan kan de Belegger de klacht schriftelijk indienen ter attentie van de directie van Wijs & van Oostveen.

3. Klachteninstituut Financiële Dienstverlening

Wijs & van Oostveen is als financiële onderneming aangesloten bij de Stichting Klachteninstituut Financiële Dienstverlening (KiFiD). Het KiFiD is bedoeld voor de beslechting van (dreigende) conflicten met financiële dienstverleners.

Gebruiken van interne klachtenprocedure

Op basis van de klachtenprocedure bij KiFiD mag de Belegger bij KiFiD pas schriftelijk een klacht indienen met betrekking tot de dienstverlening van Wijs & van Oostveen, nadat de Belegger de betreffende klacht eerst aan Wijs & van Oostveen heeft voorgelegd.

De Ombudsman van KiFiD

Indien beide partijen niet tot een vergelijk kunnen komen en de Belegger in voornoemd kader een de-

finitieve, schriftelijke uitspraak heeft ontvangen, kan de Belegger zijn klacht indienen bij de Ombudsman van KiFiD. De Belegger dient binnen drie maanden na ontvangst van deze schriftelijke uitspraak van Wijs & van Oostveen de klacht voor te leggen aan de Ombudsman. De Ombudsman zal proberen door bemiddeling het geschil alsnog op te lossen.

De Geschillencommissie van KiFiD

Indien bemiddeling door de Ombudsman niet tot het gewenste resultaat leidt, kan de Belegger de klacht voorleggen aan de Geschillencommissie van KiFiD.

De Geschillencommissie neemt een klacht niet in behandeling, indien onder meer:

- meer dan een jaar is verstreken tussen het tijdstip waarop de belegger van de feiten waarop het geschil betrekking heeft kennis heeft genomen of redelijkerwijs kennis had kunnen nemen en het tijdstip waarop de klacht aan Wijs & van Oostveen is voorgelegd; of
- de geclaimde waarde of het belang van de klacht beneden de € 100,- ligt; of
- het klachten of geschillen betreft die een vordering van € 1.000.000,- te boven gaan.

De uitspraak van de Geschillencommissie is bindend voor beide partijen, tenzij het een uitspraak betreft waarin aan hoofdsom een bedrag van meer dan € 150.000,- wordt toegewezen.

De belegger dient een eigen bijdrage te betalen in verband met de klachtafhandeling door KiFiD. Zie voor actuele informatie omtrent de klachtenprocedure en de huidige reglementen van de Ombudsman en de Geschillencommissie, de website van KiFiD (www.kifid.nl).

4. Wijziging klachtenprocedure

Wijs & van Oostveen zal er voor zorg dragen dat

eventuele wijzigingen worden bijgewerkt in haar klachtenprocedure, waarvan de laatste versie op Internet wordt gepubliceerd.

8. KENMERKEN VAN FINANCIËLE INSTRUMENTEN EN DAARAAN VERBONDEN SPECIFIEKE RISICO'S

INHOUDSOPGAVE

- I. Algemene beschrijving kenmerken en risico's Financiële Instrumenten
- II. Opties, futures, warrants, turbo's en het hefboom-effect
- III. Bijzonderheden over de handel en overige
- IV. Wijzigingen

I. Algemene beschrijving kenmerken en risico's Financiële Instrumenten

Aan alle vormen van beleggen zijn risico's verbonden. Die risico's zijn afhankelijk van de aard van de belegging. Een belegging kan in meer of mindere mate speculatief of onderhevig aan (forse) koersschommelingen zijn. Bijna altijd geldt dat een belegging met een hoger verwacht rendement grotere risico's met zich meebrengt. Zeker bij het beleggen in buitenlandse Financiële Instrumenten kan de overheidspolitiek in het desbetreffende land gevolgen hebben voor de waarde van de belegging en daardoor forse koersschommelingen in de belegging veroorzaken. Daarnaast dient bij het beleggen in de meeste buitenlandse Financiële Instrumenten rekening te worden gehouden met een additioneel valutarisico.

Hieronder worden de kenmerken van Financiële Instrumenten in het algemeen besproken, alsmede de daaraan verbonden specifieke beleggingsrisico's.

Koersrisico

Het risico voor de belegger op een negatieve koersontwikkeling wordt niet alleen bepaald door de resultaten van het betreffende Financieel Instrument, maar ook door het algehele marktsentiment. Het

koersrisico dat de belegger op zijn beleggingsportefeuille loopt, wordt in beginsel minder naarmate de belegger zijn investeringen spreidt over meerdere uitgevende instellingen, ondernemingen en sectoren.

Debiteuren- of kredietrisico

Dit risico is van toepassing op alle soorten beleggingen. In deze alinea wordt alleen beschreven wat dit risico in het kader van een obligatielening kan betekenen. De waarde van een obligatielening wordt hoofdzakelijk bepaald door de rentestand en de verwachting over de vraag of een uitgevende instelling (de debiteur) zijn rente- en aflossingsverplichtingen kan nakomen. In het algemeen geldt dat hoe groter de kredietwaardigheid van een uitgevende instelling is, hoe lager het rendement op de lening zal zijn. Obligatieleningen die ten opzichte van staatsleningen een zeer hoog rendement geven, worden High Yield bonds genoemd. Bij dergelijke leningen is het debiteurenrisico voor de belegger relatief het grootst.

Valutarisico

Dit risico speelt voor beleggers in de eurozone een belangrijke rol bij het beleggen in niet in euro's luidende obligaties of niet in euro's noterende aandelen. Maar ook bij in euro's noterende aandelen kan er sprake zijn van valutarisico. In dat geval zit het eventuele valutarisico in de koers van het aandeel. De mate waarin de koers van een in euro's noterend aandeel gevoelig is voor valutakoersschommelingen wordt namelijk bepaald door de mate waarin een onderneming zijn activiteiten heeft, respectievelijk zijn resultaten behaalt, in landen buiten de eurozone.

Marktrisico

Dit is het risico dat samenhangt met de beweeglijkheid (volatiliteit) van de totale markt. De markt is gevoelig voor sentimenten.

Renterisico

Dit risico is het gevolg van bewegingen in de rente.

Veranderingen in de rentevoet hebben een belangrijke invloed op zowel de koersen van aandelen als van obligaties. Het renterisico leidt dus ook tot een koersrisico. Bij aandelen en met name bij obligaties heeft een stijging van de rente in het algemeen een negatieve invloed op de koersen. Hoe langer de nog resterende looptijd van een obligatie, hoe groter de koersdaling zal zijn. Zolang de obligaties niet worden verkocht, wordt niet direct geld verloren maar wordt wel de kans van het creëren van additioneel rendement gemist. Immers, de belegger heeft gedurende een lange(re) periode een vaste rentevergoeding bedongen; stijgt de rente in die periode op de kapitaalmarkt, dan profiteert de belegger daar niet van. Daar staat tegenover dat de belegger in die periode ook geen nadeel ondervindt van een daling van de rente. Renterisico bestaat dus ook gedeeltelijk uit een herbeleggingsrisico.

Aandelen en certificaten van aandelen

Aandelen zijn deelnemingen in het aandelenkapitaal van een vennootschap en kunnen op naam zijn gesteld of aan toonder luiden. De aandeelhouder mag zich – economisch gezien – beschouwen als een bezitter van een deel van het eigen vermogen van een onderneming. Hij bezit daardoor een bepaalde zeggenschap en het recht op een uitkering (dividend). In geval van (de angst voor) een faillissement, maar ook in andere gevallen, kan de waarde teruglopen tot nul. Bij aandelen is daarom sprake van risicodragend kapitaal.

Certificaten van aandelen zijn Financiële Instrumenten die originele aandelen vertegenwoordigen. De aandelen zelf zijn meestal in beheer bij een administratiekantoor. Certificaathouders zijn als het ware deelgerechtigd in de onderliggende aandelen. Niet alle rechten die zijn verbonden aan aandelen zijn ook van toepassing op certificaten van aandelen. Vaak is bijvoorbeeld de aan aandelen verbonden zeggenschap bij certificaten beperkt.

De waardeontwikkeling – de aandelenkoers – wordt in eerste instantie beïnvloed door de resultatenontwikkeling en de winstvooruitzichten van de desbetreffende onderneming, maar ook door algemene economische, politieke en emotionele factoren. Daarnaast speelt de dividendpolitiek van de betrokken vennootschap een rol. Aandeelhouders komen pas voor dividend in aanmerking, nadat alle overige kapitaalverschaffers het aan hen toekomende rendement hebben ontvangen. Een aandelenbelegging kan onderhevig zijn aan (forse) koersschommelingen. Indien een vennootschap wordt geliquideerd, staat de aandeelhouder bij verdeling van het liquidatiesaldo achteraan in de rij en komt bijvoorbeeld in rangorde na de obligatiehouders.

De risico's van een belegging in (certificaten van) aandelen kunnen dus zeer verschillend zijn en hebben betrekking op het dividend (wel of geen inkomen) en de waardeontwikkeling van de investering (forse fluctuaties van de beurswaarde van aandelen ten opzichte van de inleg).

Obligaties

Obligaties zijn schuldbrieven van een lening, uitgegeven door een (overheids)instelling. Over de schuld wordt door die instelling over het algemeen een vooraf overeengekomen rente vergoed. Kort samengevat kan men een obligatie karakteriseren als een schuldbekentenis aan toonder voor een bepaald bedrag en een veelal vooraf bekende rente. Nagenoeg alle obligaties zijn aflosbaar. Obligaties behoren tot het zogenaamde vreemd vermogen van de uitgevende instelling.

Er bestaan bijzondere vormen van obligaties. Deze bijzondere vormen kunnen betrekking hebben op de wijze van rentebetaling, de wijze van aflossing, de wijze van uitgifte en de bijzondere leningsvoorwaarden. Het rendement op de obligatie kan bijvoorbeeld (mede) afhankelijk worden gesteld van de geldende rentestand (rente-indexobligaties of

floating rate notes) of van de winst van de instelling die de obligatie heeft uitgegeven (zoals winstdelende obligaties en inkomstenobligaties). Er bestaan ook obligaties waarop geen rente wordt uitbetaald (zerobonds). Het rendement op deze obligaties wordt verkregen uit het verschil tussen de uitgiftekoers en de latere (hogere) aflossingskoers.

Ook een belegging in obligaties draagt risico's in zich. De waarde van een obligatielening wordt hoofdzakelijk bepaald door de rentestand (bij rentefluctuaties kunnen (forse) koersschommelingen plaatsvinden) en de verwachting over de vraag of een uitgevende instelling (de debiteur) zijn rente- en aflossingsverplichtingen kan nakomen. In het algemeen houdt een lening van de Staat der Nederlanden nauwelijks een debiteurenrisico in. Daarentegen kunnen obligaties van een onderneming wel degelijk een debiteurenrisico in zich hebben. In geval van faillissement van de uitgevende instelling gelden de obligatiehouders, afhankelijk van het soort lening, veelal als concurrente onverzekerde crediteuren van de uitgevende instelling, tenzij ten behoeve van de obligatiehouder een speciale zekerheid is bedongen.

Converteerbare obligaties

De converteerbare obligatie (convertible) is een obligatie die gedurende de zogenaamde conversieperiode tegen de conversiekoers, onder bepaalde voorwaarden (meestal op verzoek van de belegger), al dan niet met een verrekening in contanten, kan worden ingewisseld voor aandelen. De keuzemogelijkheid om de converteerbare obligatie om te zetten in aandelen ligt bij de obligatiehouder.

Een converteerbare obligatie vertoont kenmerken van zowel een obligatie als een aandeel. Voor de risico's wordt derhalve verwezen naar de risico's die zijn verbonden aan deze Financiële Instrumenten.

Reverse exchangeable bonds

De reverse exchangeable bond is een bijzondere

obligatievorm. De hoofdsom kan namelijk worden afgelost in contanten a pari of in aandelen van de betreffende onderliggende waarde.

Aflossing geschiedt in aandelen van de onderliggende waarde, indien de beurskoers van de betreffende onderliggende waarde op een vastgesteld tijdstip of gedurende een vastgestelde periode een vastgelegde referentiekurs raakt of neerwaarts doorbroken heeft. Deze voorwaarden worden bij uitgifte van een reverse exchangeable bond vastgelegd en zijn onherroepbaar; de belegger heeft hierin geen keuzemogelijkheid. De houder van een reverse exchangeable bond kan op de afloopdatum van zijn reverse exchangeable bond worden geconfronteerd met een aflossing in onderliggende aandelen in plaats van een uitkering van de hoofdsom in contanten. Deze aandelen kunnen een (fors) lagere waarde hebben dan de hoofdsom. Tegenover dit risico van een (fors) negatieve waardeontwikkeling staat een bovengemiddelde rentevergoeding.

Een reverse exchangeable bond vertoont kenmerken van zowel een aandeel als een obligatie en het schrijven van een putoptie. Voor de risico's wordt derhalve verwezen naar de risico's die zijn verbonden aan deze Financiële Instrumenten.

Onroerend goed

Vastgoed of onroerend goed is een beleggingscategorie, waarbij wordt belegd in vastgoedprojecten als winkelcentra, kantoorgebouwen, bedrijfsruimtes en incidenteel in woonhuizen. Omdat rechtstreeks beleggen in onroerend goed veelal een groot belegbaar bedrag vergt en spreiding (daardoor) moeilijk realiseerbaar is, wordt veelal gebruik gemaakt van de mogelijkheid te beleggen in een onroerendgoedbeleggingsinstelling. Deze beleggingsinstellingen beleggen wel rechtstreeks in 'stenen' door bijvoorbeeld te investeren in projectontwikkeling, maar ook indirect door te investeren in bedrijven, die onroerendgoedprojecten tot stand brengen.

De risico's van een (indirecte) belegging in onroerend goed hangen samen met de ontwikkeling van de kapitaalmarktrente, de gegoedheid van de huurders van het onroerend goed, de waardeontwikkeling en de locatie van het onroerend goed, de algemene economische ontwikkelingen en de politieke stabiliteit van het land waar het onroerend goed gelegen is. Ook voor onroerend goed geldt in zijn algemeenheid dat het rendement onzeker is en dat de kans aanwezig is (een deel van de) de inleg te verliezen.

Beleggingsinstellingen

Een beleggingsinstelling (beleggingsfonds of -maatschappij genoemd) is een organisatie die door het uitgeven van aandelen of participatiebewijzen vermogen aantrekt. Dit bijeengebracht vermogen kan, afhankelijk van het in het prospectus opgenomen beleggingsbeleid, door een beheerder of directie collectief worden belegd in alle soorten Financiële Instrumenten. Alle in dit hoofdstuk genoemde risico's kunnen, afhankelijk van de samenstelling van de portefeuille van de beleggingsinstelling, ook voor beleggingsinstellingen gelden. In beginsel worden de risico's van beleggen relatief kleiner door de spreiding van de beleggingen binnen een beleggingsinstelling. Sommige beleggingsinstellingen richten zich echter (eenzijdig) op een specifieke sector of regio, wat additionele risico's met zich kan brengen.

Open-end beleggingsinstellingen zijn beleggingsinstellingen waarbij toe- en uitstroom door de participanten onbeperkt en dus eenvoudig mogelijk is. Het aantal uitstaande deelnemingsrechten (participaties) is niet begrensd en hun waarde wordt in hoofdzaak bepaald door die van de in de beleggingsinstelling berustende activa ofwel de in de beleggingsinstelling aanwezige beleggingen.

Closed-end beleggingsinstellingen zijn beleggingsinstellingen waarbij het aantal uitgereikte deelnemingsrechten wel vastligt. Tijdens de looptijd

is in- en uittreden in de regel niet, of onder voorwaarden mogelijk, waardoor participaties in dit soort beleggingsinstellingen niet (gemakkelijk) verhandelbaar zijn. De belegger loopt dus het risico dat bij tegenvallende resultaten niet of niet op een door de belegger gewenst moment de beleggingen van de hand kunnen worden gedaan. Tevens kan, door deze beperkte liquiditeit, een langere periode sprake zijn van een verschil (discount) tussen de intrinsieke waarde van de onderliggende waarde(n) en de lagere beurskoers.

Afhankelijk van onder meer de soort beleggingsinstelling en het beleggingsbeleid wordt voor de risico's van het beleggen in een beleggingsinstelling verwezen naar de risico's van de Financiële Instrumenten waarin de beleggingsinstelling belegt.

Hedge funds

Een hedge fund is een beleggingsinstelling, waarbij de nadruk ligt op het behalen van een absoluut rendement en niet zozeer op het beter presteren dan een index. Dit streven naar een 'absolute return', gecombineerd met een lage correlatie met de rest van de markt, maakt hedge funds populair onder institutionele beleggers, zoals pensioenfondsen.

Een van de verschillen tussen hedge funds en klassieke beleggingsinstellingen is dat hedge funds gebruik maken van een breder scala aan Financiële Instrumenten en handelstechnieken. Zo kunnen derivaten worden gebruikt ter bescherming van het rendement of kunnen aandelen worden verkocht om te profiteren van dalende aandelenkoersen, zonder dat deze aandelen in het bezit zijn van het hedge fund (baisse transacties).

Aangezien het selecteren van hedge funds, die (veelal) niet zoals andere beleggingsinstellingen onder toezicht staan, een behoorlijke inspanning vergt, wordt vaak in hedge funds belegd door middel van een 'fund of funds'. Zo'n fund of funds belegt zoveel

als mogelijk in succesvolle hedge funds en probeert de bestendigheid van het rendement te verbeteren door verschillende strategieën en Financiële Instrumenten te combineren. Het gebrek aan toezicht maakt de sector voor hedge funds ondoorzichtig. Het zelf beleggen in hedge funds vereist een gedegen kennis van de strategie, het hefboomeffect en het liquiditeitsrisico van de hedge funds. Daarnaast is een goed begrip van complexe handels- en derivatenstrategieën van belang.

Als risico's van hedge funds kan onder meer het volgende genoemd worden: gebrek aan transparantie in het beleid en de cijfers die gepresenteerd worden, hoge kosten, risicovolle beleggingsstrategieën en dat ze veelal offshore (gebieden waar weinig tot geen toezicht bestaat) gevestigd zijn.

Private equity

De term Private Equity verwijst naar investeringen uit privaat vermogen in ondernemingen die niet-beursgenoteerd zijn. Dit soort beleggingen zijn vaak te karakteriseren als investeringen in (startende) ondernemingen die zich nog niet hebben bewezen in de markt. In dat verband wordt ook wel gesproken over durfkapitaal. Tegenover de hoge risico's, die met dit soort beleggingen gepaard gaan, bestaat bij winstgevendheid van de onderneming ook kans op een zeer hoog rendement. Deze wijze van beleggen c.q. investeren geeft ook vaak recht op een aandelenbelang en daarmee zeggenschap over de (te voeren strategie van de) betreffende onderneming. Anderzijds kan ook worden belegd in ondernemingen die hun bestaansrecht al hebben verdiend en kapitaal zoeken om hun bedrijfsactiviteiten uit te bouwen. Dit kan ook betekenen dat (delen van) beursgenoteerde ondernemingen worden opgekocht waarvan de beursnotering wordt beëindigd of juist na een sanering weer een beursnotering krijgen. Beleggen in Private Equity kan ook door middel van beleggingsinstellingen. Bij dit soort beleggingen vindt niet altijd centrale prijsvorming plaats.

In tegenstelling tot een beursgenoteerde onderneming, bestaat in het geval van een niet-beursgenoteerde onderneming een lage transparantie ten aanzien van de financiële verslaggeving. Een niet-beursgenoteerde onderneming heeft immers lage (frequentie) publicatievereisten. Binnen een Private Equity fonds kunnen, zonder voorafgaande controle door de belegger, meer risicovolle bedrijven opgenomen worden, wat de totale 'kredietwaardigheid' doet afnemen. Door stijging van de rente kunnen de kosten onevenredig hard (door het hefboomeffect) toenemen, waardoor toekomstig rendement verloren gaat en waardoor zelfs een verlies kan ontstaan. Een Private Equity fonds heeft vaak een lange termijnhorizon en een beperkte of geen liquiditeit.

Structured Products

Structured Products, waaronder notes, zijn het best te omschrijven als beleggingsproducten, die op een veelal complexe wijze in één of meer vermogenscategorieën beleggen (in veel gevallen met behulp van een ingewikkelde obligatie- en optiestructuur). Juridisch gezien zijn het veelal (bedrijfs)obligaties waarbij een vordering op de uitgevende instelling wordt verkregen. Echter qua werking en risico's zijn structured products meestal niet goed vergelijkbaar met (bedrijfs)obligaties. Er bestaat een zeer grote variatie aan structured products, waarbij deze producten per categorie van elkaar verschillen door opbouw, risico's en structuur. Een grove indeling kan worden gemaakt door een onderscheid te maken tussen producten met en zonder kapitaalsgarantie. Hierbinnen zijn weer verschillende varianten denkbaar, waarbij de verschillende elementen van deze varianten met elkaar kunnen worden gecombineerd. Het is daarom van belang dat bij elk product de bijbehorende productinformatie, zoals brochure en prospectus, zorgvuldig wordt gelezen en een goed beeld wordt verkregen van de specifieke risico's behorend bij het desbetreffende product.

Structured products kunnen betrekking hebben op

diverse onderliggende waarden, zoals een of enkele aandelen, een of enkele indices, een of enkele grondstoffen, een of enkele valuta's of een combinatie daarvan. Gedurende de looptijd van een structured product zal het koersverloop niet (altijd) gelijk zijn aan de ontwikkeling van de onderliggende waarden. De koersvorming van een structured product is gedurende de looptijd onder andere afhankelijk van het koersverloop van de onderliggende waarden, de volatiliteit van de onderliggende waarden, de correlatie tussen de onderliggende waarden, veranderingen in de kapitaalmarktrente en de verwachtingswaarde die de structuur heeft. De berekening van het eindresultaat en daarmee de prijsvorming van een structured product op de einddatum is volledig transparant. Een essentieel kenmerk van een structured product is dat de oorspronkelijke verhouding tussen risico en rendement van de onderliggende waarden wordt gewijzigd. Dat betekent dat een structured product een ander risico en een ander perspectief op rendement heeft dan wanneer direct wordt belegd in de onderliggende waarden.

Bij structured products met een kapitaalsgarantie is (een gedeelte van) de nominale inleg beschermd, doordat (veelal) de uitgevende instelling een garantie aan het eind van de looptijd afgeeft om de nominale inleg of een gedeelte daarvan terug te betalen. Beleggen in zo een garantieproduct betekent niet dat deze belegging (geheel) vrij is van risico. De garantiewaarde geldt alleen op einddatum, waarbij het debiteuren- en kredietrisico onverminderd van toepassing is. In geval van tussentijdse verkoop worden de stukken echter tegen de dan geldende koers verkocht, die mogelijk onder de garantiewaarde of de nominale waarde kan liggen waarvoor de stukken bij uitgifte zijn verkregen dan wel na uitgifte zijn gekocht. Bovendien kan afhankelijk van het soort garantieproduct worden gekozen voor een volledige bescherming of een gedeeltelijke bescherming. Het rendement van deze beleggingen is onder meer afhankelijk van de onderliggende waarden en het

garantieniveau. Afhankelijk van de ontwikkeling van de onderliggende waarden kan, naast een of meerdere vaste couponnen, een (jaarlijkse) variabele coupon worden uitgekeerd. Bij enkele producten uit deze categorie worden de rendementen vastgekleit. Het daadwerkelijke rendement kan van jaar tot jaar verschillen en in enig jaar zelfs negatief zijn.

Structured products zonder kapitaalsgarantie kennen geen hoofdsomgarantie aan het einde van de looptijd. Sommige varianten kennen echter wel een gestaffelde vorm van bescherming tegen koersdalingen van de onderliggende waarden. Hierdoor ontstaat een beperkte bescherming als de koersdalingen zich beperken tot het beschermingsniveau of tot binnen de beschermingsbandbreedte. Dit laat echter onverlet dat volledig koersrisico wordt gelopen over de hoofdsom. Zowel tijdens de looptijd als op de einddatum kan de koers van deze producten lager zijn dan de nominale waarde c.q. de uitgifteprijs.

Doordat structured products bestaan uit meerdere verschillende Financiële Instrumenten, zoals obligaties en opties, is voor de belegger de werking van zo een product soms moeilijk te doorgronden. Voor de risico's wordt derhalve verwezen naar de risico's die zijn verbonden aan aandelen, obligaties en opties. Een belangrijk risico voor beleggers in structured products is het debiteuren- of kredietrisico. De waarde van structured products wordt daarom bepaald door de verwachting over de vraag of een uitgevende instelling en/of de garantieverstrekker (de debiteur) zijn rente- en (aflossings)verplichtingen kan nakomen. Daarnaast is het tussentijds koersverloop van structured products moeilijk in te schatten. De marktwaarde van de structured products volgt namelijk niet volledig de koersbewegingen van de onderliggende waarden. De marktwaarde wordt door meerdere factoren bepaald. Deze is naast de koersen onder andere afhankelijk van dividenduitkeringen, volatiliteit, correlatie en renteniveaus. Zo kan een rentestijging een negatief effect hebben

op de koers van de structured products. De grootte van dit effect wordt bepaald door de hoogte van de rentestijging en de resterende looptijd. Daarnaast keren de meeste structured products geen dividend of rente uit. Het gemis aan dividend of rente kan structured products op behoorlijke achterstand zetten in vergelijking met een rechtstreekse investering in de onderliggende waarden.

II. OPTIES, FUTURES, WARRANTS, TURBO'S EN HET HEFBOOMEFFECT

1. Wat zijn opties en futures?
2. Beschrijving van opties
3. De contractspecificaties
4. Doelstellingen van de optiebelegger
5. Het kopen van opties
6. Het schrijven van opties
7. De handel in opties
8. Procedure bij uitoefening van het optierecht
9. Beschrijving van futures
10. De contractspecificaties
11. Waarvoor worden futures gebruikt?
12. De handel in futures
13. Risico's in buitengewone omstandigheden
14. Warrants
15. Turbo's
16. Hefboomeffect

1. Wat zijn opties en futures?

Wat is een optie?

Een optie geeft de koper het recht gedurende een vastgestelde termijn (de looptijd) een vaste hoeveelheid van een onderliggende waarde tegen een overeengekomen uitoefenprijs te kopen (calloptie) of te verkopen (putoptie). Met onderliggende waarde bedoelt men een vast aantal aandelen of obligaties, een hoeveelheid van een product of grondstof, een index of valuta.

Wat is een future?

Een future, ook wel een termijncontract genoemd, is een overeenkomst tot aankoop of verkoop van een goed of een financiële waarde die op een bepaald tijdstip in de toekomst door de verkoper aan de koper moet worden geleverd. Dit tegen een prijs die bij het aangaan van het contract wordt vastgelegd.

Zo bestaan er futures op diverse onderliggende waarden, zoals bijvoorbeeld aandelen, aandelenindices, commodities (goederen) en valuta. De soorten, typen, contractgrootten en bijzonderheden van opties en futures verschillen van Beurs tot Beurs. Beurzen geven vaak informatie omtrent de bij hen genoteerde en verhandelde opties en/of futures op het internet.

2. Beschrijving van opties

Hoe werkt een optie?

Een belegger die een optie koopt, doet dat door een zogenaamde openingskoop en wordt de koper genoemd. Het bedrag dat een belegger voor de optie betaalt, heet premie. De kooppositie die nu ontstaat in call- of putopties wordt ook wel een longpositie genoemd. De koper heeft het recht gedurende de looptijd per optie de vaste hoeveelheid van de onderliggende waarde tegen een vastgestelde prijs te kopen (calloptie) of te verkopen (putoptie). De optie houdt ooit op te bestaan; men noemt dat de expiratie van de optie. Als de koper van zijn recht gebruik wil maken, moet hij zijn optie uitoefenen. Dit kan alleen gedurende de looptijd. Bij sommige Beurzen en typen opties kan men dat slechts op het eind van de looptijd althans op een bepaald moment doen. Na expiratie bestaat de optie en dus het recht in elk geval niet meer. Als de koper zijn recht tijdens de looptijd niet heeft uitgeoefend, loopt zijn optie waardeloos af en heeft hij als verlies de premie die hij heeft betaald. Meer dan de betaalde premie kan de koper van een optie niet verliezen.

Als een koper zijn optie gedurende de looptijd kwijt wil, kan hij dat doen door de optie te verkopen.

Dat doet hij door een sluitingsverkoop. Tegenover de koper, die een recht heeft gekocht, staat de verkoper, die ook wel schrijver wordt genoemd. De schrijver is zijn positie aangegaan door middel van een openingsverkoop. De schrijver heeft de plicht, als de koper dat eist, de vaste hoeveelheid van de onderliggende waarde te leveren (in het geval van een calloptie) of af te nemen (in het geval van een putoptie). De verkooppositie van de schrijver noemen ook wel een shortpositie. De schrijver ontvangt op het moment van het aangaan van de shortpositie de premie die de koper heeft betaald.

Als de schrijver gedurende de looptijd niet wordt 'aangewezen', bestaat de winst van de schrijver uit de ontvangen premie. Als een schrijver van een optie zijn positie gedurende de looptijd wil terugdraaien, kan hij dat doen door de optie terug te kopen. Dat doet hij door een sluitingsaankoop. Indien iemand een calloptie schrijft terwijl hij de onderliggende waarde zelf bezit, wordt de optie als 'gedekt' aangemerkt. Een belegger kan ook een calloptie schrijven zonder dat hij de onderliggende waarde bezit. In een betreffend geval spreekt men over 'ongedekt' schrijven. Geschreven putopties zijn altijd ongedekt. Aan shortposities zijn risico's verbonden.

Om er zeker van te zijn dat een schrijver van opties aan zijn verplichtingen kan voldoen, dient de schrijver een zekerheid (margin) te voldoen. Als een koper een optie koopt, wordt er in economische zin een contract gesloten tussen hem en de verkopende partij. Er is echter geen directe relatie tussen de koper en de schrijver van een optie. Het Clearing-instituut administreert alle long- en shortposities die als gevolg van de handel zijn ontstaan en stelt zich juridisch gezien op tussen koper en verkoper. Door gaans zitten tussen koper en verkoper en het Clearing-instituut aan beide zijden nog meer schakels, zoals hun bank of commissionair en een zogeheten clearing member. Koper en schrijver kennen elkaar dus niet.

Aan het kopen en verkopen van opties zijn risico's verbonden. Een belegger dient niet over te gaan tot het kopen van een optie indien hij niet in staat is de betaalde premie te verliezen. Bovendien moet een belegger geen optie schrijven als hij niet in staat is een aanzienlijk financieel verlies te lijden. Het kan voorkomen dat een Beurs of toezichthouder voor de controle op de naleving van reglementen inzage verlangt in alle gegevens die betrekking hebben op orders en transacties. Daaronder kan eventueel ook de identiteit van de belegger vallen. Dergelijke gegevens kunnen in bijzondere gevallen ook ter beschikking van de justitiële autoriteiten worden gesteld, bijvoorbeeld in geval van (verdenking van) overtreding van bij of krachtens wet gestelde regels. Sommige Beurzen en toezichthoudende instellingen hebben met andere Beurzen en toezichthoudende instellingen overeenkomsten gesloten om te regelen dat gegevens ook kunnen worden doorgegeven aan (buitenlandse) Beurzen of toezichthoudende instellingen, indien dit nodig of wenselijk is met het oog op opsporing en preventie van overtredingen of strafbare feiten.

3. De contractspecificaties

3.1 Standaardisatie

Opties die op Beurzen worden verhandeld, voldoen aan een aantal standaardvoorwaarden. De standaardisatie heeft betrekking op de contractgrootte, de looptijd, de afloopdatum (expiratedatum) en de uitoefenprijs. Deze gegevens vormen onderdeel van de contractspecificaties. De koers van de optie (de premie) is het enige variabele element en wordt genoteerd per eenheid onderliggende waarde. De contractgrootte is de hoeveelheid onderliggende waarde waarop één optie betrekking heeft. Dat kan bijvoorbeeld zijn: 100 aandelen, de AEX-index of een andere (aandelen)index, USD 10.000,— of een andere valuta etc. De looptijd van een optie is de maximale termijn waarbinnen de optie een recht (of plicht) vertegenwoordigt. Na expiratie heeft de

optie dan ook geen waarde meer. Er worden opties verhandeld met verschillende looptijden. Dat kan bijvoorbeeld een maand zijn, maar ook een aantal jaren. De uitoefenprijs, ten slotte, is de prijs waartegen de houder van de optie de hoeveelheid van de onderliggende waarde bij uitoefening van de optie mag kopen of verkopen; de uitoefenprijs wordt genoteerd per eenheid van de onderliggende waarde.

De laatste beursdag van een optie is de laatste dag waarop handel in de betreffende, aflopende optieseries mogelijk is. In Amsterdam is dit bijvoorbeeld de derde vrijdag van de expiratiemaand, behalve wanneer deze derde vrijdag geen beursdag is. In dat geval verschuift de laatste beursdag naar de beursdag voorafgaand aan deze derde vrijdag. Nadat de handel in aflopende series is gestopt, is uitoefening van het recht tot aankoop respectievelijk verkoop vaak nog een aantal uren mogelijk. Dit kan per beleggingsonderneming en per Beurs verschillen. Het uiterste tijdstip van verkoop en het uiterste tijdstip waarop de belegger kan aangeven of de optie uitgeoefend wenst te worden, is vastgelegd in de toepasselijke voorwaarden. Wijs & van Oostveen geeft een eventuele uitoefening van een optie door aan het Clearinginstituut. Iedere instelling bepaalt zelf hoeveel eerder de orders voor uitoefening en voor transacties in aflopende series mogen worden opgeven.

Onder normale omstandigheden zal een optieserie, die eenmaal aan een Beurs is genoteerd, verhandelbaar blijven tot de afloopdatum. Beurzen kunnen evenwel openingstransacties in deze series verbieden of beperken.

3.2 Stijl van de optie

Er bestaan twee verschillende stijlen van opties: Amerikaanse en Europese stijl. Bij een optie met Amerikaanse stijl kan de koper op ieder moment gedurende de looptijd zijn optie uitoefenen. Bij een optie met Europese stijl is het alleen mogelijk de optie uit te oefenen op de expiratedatum. Uiteraard

kunnen openstaande posities wel tussentijds worden gesloten. Wijs & van Oostveen kan de Belegger hierover nader inlichten.

3.3 De uitoefening van opties

Afwikkeling bij uitoefening is mogelijk op twee verschillende manieren: door fysieke levering, zoals bij aandelenopties, of door verrekening in contanten, zoals bij indexopties en valutaopties. Het verrekenen in contanten, hetgeen cash settlement wordt genoemd, gebeurt op basis van de uitoefenprijs en de afrekeningswaarde, die ook wel settlementsprijs wordt genoemd. In het geval van contante verrekening ontvangt de koper van een calloptie op de expiratedatum het verschil tussen de uitoefenprijs en de settlementsprijs, maar alleen indien de uitoefenprijs de laagste van de twee is. De koper van een putoptie ontvangt ook het verschil tussen de uitoefenprijs en de settlementsprijs, maar alleen indien de uitoefenprijs de hoogste van de twee is.

3.4 Onderliggende waarden

De waarden waarop opties worden genoteerd – de onderliggende waarden – worden door de betreffende Beurs geselecteerd. Bij deze keuze geven zij de voorkeur aan onderliggende waarden die op ruime schaal zijn verspreid en waarin actief wordt gehandeld, voornamelijk op officiële Beurzen. Daarbij zal rekening worden gehouden met een aantal criteria, zoals de spreiding van het bezit van de desbetreffende onderliggende waarde, de beursomzet en de fluctuaties in de beurskoers. De uitgevende instellingen van onderliggende waarden, waarop opties worden verhandeld, worden daarover door de betreffende Beurs geïnformeerd, althans zijn daarvan op de hoogte. Op grond van zwaarwegende omstandigheden kan een Beurs besluiten een optieklasse uit de notering te nemen.

3.5 Munteenheden

Als een Beurs een nieuwe optieklasse selecteert, wordt tevens bepaald wat de hoofdmarkt voor de

onderliggende waarde is. In het algemeen is dit de thuismarkt, dat wil zeggen: het land van herkomst van die onderliggende waarde. De munteenheden van het land van herkomst van de onderliggende waarde zal vaak ook de munteenheden worden waarin de opties op die waarden worden genoteerd.

3.6 Premie

De premie, dat is de koers van een optie, komt tot stand door vraag en aanbod van partijen die aan de handel op de Beurs deelnemen. Partijen baseren zich daarbij in het algemeen op de koers en de beweeglijkheid van de onderliggende waarde en op de resterende looptijd van de optie. Maar ook het eventuele dividend op de onderliggende waarde en de rente is van invloed op de premie. Zoals bij elke marktwerking kunnen vraag en aanbod, en daarmee dus de premies, ook invloed ondervinden van irrationele factoren, zoals emoties bij het publiek.

3.7 Aanpassing

In geval van herkapitalisatie, splitsing, claimemissie of uitgifte van bonusaandelen en dergelijke, kan de onderliggende waarde door een Beurs worden aangepast. Ook de handelseenheid, de uitoefenprijs, de hoeveelheid van de onderliggende waarde en het aantal opties kunnen worden gewijzigd. Ook andere gevallen, zoals een openbaar bod op een genoteerde onderneming, een fusie of een liquidatie, kunnen aanleiding zijn voor wijziging van de onderliggende waarde. In principe vindt geen aanpassing plaats ingeval een dividend in contanten, al of niet in de vorm van een keuzedividend, betaalbaar wordt gesteld. Afhankelijk van de omstandigheden kan een Clearinginstituut in een dergelijke situatie beslissen dat het aandeel van de overgenomen onderneming vanaf een bepaald moment wordt vervangen door een ander aandeel (bijvoorbeeld dat van de overnemende onderneming). Ook kan het Clearinginstituut bepalen dat uitoefening van de optie resulteert in verrekening in contanten in plaats van in levering van het aandeel of dat een andere aanpassing van

de onderliggende waarde en/of andere contractspecificaties plaatsvindt.

4. Doelstellingen van de optiebelegger

4.1 Het behalen van koerswinst

De koper van een optie verwacht een verandering in de koers van de onderliggende waarde. De koper van een calloptie hoopt op een stijging van de koers, de koper van een putoptie op een daling. In beide gevallen kan de belegger in opties een – in verhouding – grotere winst behalen dan wanneer hij met hetzelfde bedrag in de onderliggende waarde zelf zou handelen, omdat hij met een veel kleinere inleg, namelijk alleen de premie, kan profiteren van koersschommelingen. Dit heet het hefboomeffect van opties. Bij een stijging van de koers van de onderliggende waarde zal in het algemeen de koers van de calloptie ook stijgen. Evenzo zal bij een daling van de koers van de onderliggende waarde de koers van de putoptie stijgen. Hierdoor is het mogelijk om als belegger koerswinst op opties te behalen.

4.2 Het verkrijgen van extra inkomen

Een belegger kan ook besluiten callopties te schrijven om op die manier premie te ontvangen. Indien de belegger de onderliggende waarde daadwerkelijk in portefeuille heeft, vormt de ontvangen premie een extra rendement op zijn portefeuille. Als hij echter wordt aangewezen om de onderliggende waarde te leveren, zal hij deze onderliggende waarde – in de regel – beneden de marktwaarde moeten verkopen. Het verlies van de schrijver kan, alhoewel gereduceerd door de ontvangen premie, aanzienlijk zijn als het gaat om een grote verandering in de koers van de onderliggende waarde.

4.3 Bescherming tegen koersdaling

Opties bieden beleggers tevens de mogelijkheid zich te beschermen tegen koersdalingen van de onderliggende waarde. De belegger die een dergelijke bescherming (met een grootte naar keuze) wil,

kan dat doen door het kopen van putopties. Als de houder van de putoptie zijn recht heeft uitgeoefend, zal de schrijver van die putoptie de onderliggende waarde – in de regel – boven de marktwaarde moeten kopen. Door het schrijven van callopties kan de belegger zich ook gedeeltelijk beschermen tegen een koersdaling. Deze bescherming beperkt zich echter tot de hoogte van de ontvangen premie.

4.4 Vastleggen van de aan- of verkoopprijs van de onderliggende waarde

Opties bieden ook de mogelijkheid de prijs vast te leggen waarop in de toekomst de onderliggende waarde kan worden verhandeld. Zo zal een belegger die de maximaankoopprijs wenst vast te leggen, geïnteresseerd zijn in het kopen van callopties. Een belegger die de minimumverkoopprijs wil vastleggen, zal geïnteresseerd zijn in het kopen van putopties.

5. Het kopen van opties

5.1 Het kopen van callopties

5.1.1 Principe

De koper van een calloptie kan profiteren van koersstijgingen van de onderliggende waarde die zich gedurende de looptijd van de optie voordoen. Hij heeft met zijn calloptie namelijk het recht om de onderliggende waarde tegen een vooraf afgesproken prijs aan te kopen.

5.1.2 Mogelijkheden

Als de koers van de onderliggende waarde stijgt, moet de houder van een calloptie zelf stappen ondernemen om zijn mogelijke optiewinst te realiseren.

Er zijn dan twee mogelijkheden:

Hij kan zijn calloptie verkopen op de Beurs door middel van een sluitingsverkoop. In dit geval is de houder meer geïnteresseerd in de stijging van de premie dan in het verkrijgen van de onderliggende waarde. In het algemeen zal de premie van de calloptie stijgen als de koers van de onderlig-

gende waarde stijgt. De winst bestaat in dit geval uit de verkoopopbrengst minus de betaalde premie en transactiekosten. Gelet op het hefboomeffect kan een kleine koersstijging van de onderliggende waarde een hoog winstpercentage op de oorspronkelijke investering in callopties opleveren. Hij kan ook besluiten de calloptie uit te oefenen. Dit kan uiteraard alleen bij opties met Amerikaanse stijl. Hij kan een calloptie met Europese stijl immers alléén op de expiratedatum uitoefenen. Afhankelijk van de specificaties van de optie zal bij uitoefening de onderliggende waarde aan de houder worden geleverd of zal worden afgerekend in contanten. Wat het voordeligst is in een specifiek geval, verkopen of uitoefenen, hangt veelal af van kosten, dividenddata, doelstellingen etc. Wijs & van Oostveen kan de Belegger daarover nader adviseren.

5.1.3 Risico

Indien de koers van de onderliggende waarde gelijk blijft of juist daalt, kan de houder van een calloptie een gedeelte van of het gehele geïnvesteerde bedrag verliezen. In principe is het maximale verlies dat de koper van een calloptie kan lijden het geïnvesteerde bedrag, te weten: de betaalde premie vermeerderd met de transactiekosten.

5.2 Het kopen van putopties

5.2.1 Principe

De koper van een putoptie kan profiteren van koersdalingen van de onderliggende waarde die zich gedurende de looptijd van de optie voordoen. Hij heeft met zijn putoptie namelijk het recht om de onderliggende waarde tegen een vooraf afgesproken prijs te verkopen.

5.2.2 Mogelijkheden

Als de koers van de onderliggende waarde daalt, moet de houder van een putoptie zelf stappen ondernemen om zijn mogelijke optiewinst te realiseren.

Er zijn dan twee mogelijkheden:

Hij kan zijn putoptie verkopen op de Beurs door middel van een sluitingsverkoop. In het algemeen zal de premie van de putoptie stijgen als de koers van de onderliggende waarde daalt. De winst bestaat in dit geval uit de verkoopopbrengst minus de betaalde premie en transactiekosten. Gelet op het hefboomeffect kan een kleine koersdaling van de onderliggende waarde een hoog winstpercentage op de oorspronkelijke investering in putopties opleveren. Hij kan ook besluiten de putoptie uit te oefenen. Dit kan uiteraard alleen bij opties met Amerikaanse stijl. Hij kan een putoptie met Europese stijl immers alléén op de expiratedatum uitoefenen. Afhankelijk van de specificaties van de optie zal bij uitoefening de onderliggende waarde door de houder worden geleverd of zal worden afgerekend in contanten. Wat het voordeligst is in een specifiek geval, verkopen of uitoefenen, hangt veelal af van kosten, dividenddata, doelstellingen etc. Wijs & van Oostveen kan de Belegger daarover nader adviseren.

5.2.3 Risico

Indien de koers van de onderliggende waarde gelijk blijft of juist stijgt, kan de houder van een putoptie een gedeelte van of het gehele geïnvesteerde bedrag verliezen. In principe is het maximale verlies dat de koper van een putoptie kan lijden het geïnvesteerde bedrag, te weten: de betaalde premie vermeerderd met de transactiekosten.

6. Het schrijven van opties

6.1 Het schrijven van callopties

6.1.1 Principe

De schrijver van een calloptie neemt de verplichting op zich de onderliggende waarde tegen de uitoefenprijs te verkopen, indien hij daartoe wordt aangewezen. Hij ontvangt in ruil daarvoor de optiepremie.

6.1.2 Mogelijkheden

6.1.2.1 Callopties schrijven met onderliggende waarde

Voor beleggers die callopties schrijven op een

onderliggende waarde die zij al in hun bezit hebben (gedekt schrijven van callopties), bestaat de volgende belangrijke doelstelling: het behalen van extra rendement op een beleggingsportefeuille door het ontvangen van de premie. Een gevolg van deze doelstelling is dat de belegger het risico aanvaardt om tegen een door hem geselecteerde prijs, namelijk de uitoefenprijs, de onderliggende waarde te moeten verkopen. Indien de koers van de onderliggende waarde beneden de uitoefenprijs daalt, zal de optie vermoedelijk aflopen zonder te worden uitgeoefend en kan de schrijver de opbrengst, te weten de ontvangen premie, behouden. Zolang de optie niet is uitgeoefend, kan de schrijver echter ook zijn positie liquideren door op de Beurs een sluitingstransactie uit te laten voeren, te weten een sluitingsaankoop. Indien de beurskoers van de onderliggende waarde echter boven de uitoefenprijs stijgt, is de kans reëel dat de calloptie zal worden uitgeoefend. Van de schrijver zal dan worden geëist dat hij de onderliggende waarde levert (verkoopt). De effectieve verkoopprijs (exclusief kosten) zal dan gelijk zijn aan de uitoefenprijs (de prijs waarvoor de schrijver de onderliggende waarde moet leveren) plus de ontvangen premie. Wat de koers van de onderliggende waarde ook doet, meer dan deze effectieve verkoopprijs zal de schrijver nooit krijgen. Men kan het behalen van extra rendement door het ontvangen van premie ook zien als het vooraf vastleggen van de verkoopprijs van de onderliggende waarde. Die verkoopprijs is eveneens gelijk aan de uitoefenprijs vermeerderd met de premie. Indien de calloptie niet wordt uitgeoefend, zal hij de onderliggende waarde natuurlijk niet hoeven te leveren.

6.1.2.2 Callopties schrijven zonder onderliggende waarde
Beleggers die callopties schrijven zonder de onderliggende waarde te bezitten (het zogenaamde ongedekt schrijven van callopties) moeten zich realiseren dat zij in principe een ongelimiteerd risico lopen. Als de koers van de onderliggende waarde boven de uitoefenprijs stijgt, is de kans reëel dat de calloptie zal worden uitgeoefend. Van de schrijver zal dan ge-

eist worden dat hij de onderliggende waarde levert tegen de uitoefenprijs. Aangezien de schrijver de onderliggende waarde niet bezit, zal hij deze (tegen de geldende hogere beurskoers) moeten kopen. De koers van de onderliggende waarde kan in theorie onbeperkt stijgen, wat betekent dat de schrijver van een ongedekte calloptie een ongelimiteerd risico loopt. Deze belegger moet daarom voldoende financiële draagkracht hebben om de onderliggende waarde in geval van uitoefening te kunnen kopen en dan te leveren. Wijs & van Oostveen zal daarom een zekerheid (margin) van de schrijver verlangen. De soort en de hoeveelheid van deze zekerheid wordt door Wijs & van Oostveen bepaald.

6.1.3 Risico en zekerheid

Gelet op de grote verliezen die geleden kunnen worden, is het schrijven van callopties alleen geschikt voor beleggers die financieel in staat zijn deze eventuele verliezen te dragen en de risico's kennen en overzien. De omvang van het risico van de schrijver hangt in belangrijke mate af van het feit of de belegger gedekte of ongedekte callopties heeft geschreven. Een schrijver van een gedekte of ongedekte calloptie, die verwacht te moeten leveren als gevolg van een koersstijging van de onderliggende waarde, kan zich, zolang hij nog niet is aangewezen, van zijn verplichting tot levering van de onderliggende waarde ontdoen door op de Beurs een sluitingsaankoop te doen.

6.2 Het schrijven van putopties

6.2.1 Principe

De schrijver van een putoptie neemt de verplichting op zich de onderliggende waarde tegen de uitoefenprijs te kopen, indien hij daartoe wordt aangewezen. Hij ontvangt in ruil daarvoor de optiepremie.

6.2.2 Mogelijkheden

Voor beleggers die putopties schrijven, bestaat de volgende belangrijke doelstelling: het behalen van extra rendement op een beleggingsportefeuille door

het ontvangen van de premie. Een gevolg van deze doelstelling is dat de belegger het risico aanvaardt om tegen een door hem geselecteerde prijs, namelijk de uitoefenprijs, de onderliggende waarde te moeten kopen. Indien de koers van de onderliggende waarde boven de uitoefenprijs stijgt, zal de optie vermoedelijk aflopen zonder te worden uitgeoefend en kan de schrijver de opbrengst, te weten de ontvangen premie, behouden. Zolang de optie niet is uitgeoefend, kan de schrijver echter ook zijn positie liquideren door op de Beurs een sluitingstransactie te laten uitvoeren, te weten een sluitingsaankoop. Indien de beurskoers van de onderliggende waarde echter onder de uitoefenprijs daalt, is de kans reëel dat de putoptie zal worden uitgeoefend. Van de schrijver zal dan worden geëist dat hij de onderliggende waarde afneemt (koopt). Naast het behalen van rendement door het ontvangen van premie, kan de belegger met het schrijven van een putoptie tot doel hebben de aankoopprijs van de onderliggende waarde vooraf vast te leggen. Die aankoopprijs (exclusief kosten) is dan gelijk aan de uitoefenprijs verminderd met de premie. Indien de optie echter niet wordt uitgeoefend, zal hij de onderliggende waarde niet geleverd krijgen; wel kan hij de ontvangen premie behouden.

6.2.3 Risico en zekerheid

De schrijver van een putoptie stelt zich bloot aan het risico dat hij de onderliggende waarde moet kopen tegen een koers die veel hoger is dan de actuele beurskoers. Een geschreven putoptie wordt altijd als ongedekt aangemerkt. De schrijver van een putoptie moet daarom de financiële draagkracht hebben de onderliggende waarde in geval van uitoefening te kunnen kopen. Wijs & van Oostveen zal daarom een zekerheid (margin) van de schrijver verlangen. De soort en de hoeveelheid van deze zekerheid wordt door Wijs & van Oostveen bepaald. De schrijver van een putoptie, die verwacht te moeten kopen als gevolg van een koersdaling van de onderliggende waarde, kan zich, zolang hij nog niet

is aangewezen, van zijn verplichting tot het kopen van de onderliggende waarde ontdoen door op de Beurs een sluitingsaankoop te doen.

7. De handel in opties

Een belegger die een optie wil kopen of verkopen, kan dat doen door een order te plaatsen bij Wijs & van Oostveen.

7.1 Orders

Bij een order moet de optieklasse worden vermeld, maar ook de optiesoort (put of call), de expiratiemaand, het expiratiejaar, de uitoefenprijs en het aantal opties dat moet worden gekocht of verkocht. Tevens moet worden aangegeven of het een openings- of sluitingstransactie betreft. Uiteraard kan de belegger ook opgeven tegen welke limiet hij bereid is zijn opties te kopen of te verkopen. Wijs & van Oostveen kan van de belegger een zekerheid in contanten of anderszins verlangen voordat zij van hem een order voor opties accepteert. Wijs & van Oostveen en de Beurzen kunnen niet garanderen dat er voor elke optieserie altijd een markt van voldoende omvang zal zijn om het een belegger mogelijk te maken zijn openstaande positie (op een bepaalde prijs) te liquideren. Uiteraard kan ook niet worden gegarandeerd dat een gunstige prijsontwikkeling van de onderliggende waarde het de houder van een optie mogelijk maakt die optie met winst te doen verkopen. De premie hangt niet alleen af van de prijsverwachting ten aanzien van de onderliggende waarde, maar onder andere ook van de nog resterende looptijd van de optie, de beweeglijkheid van de onderliggende waarde en vraag en aanbod voor de desbetreffende optieserie.

7.2 Prof-transacties

Op NYSE Euronext Amsterdam, danwel op andere Beurzen, verhandelde opties en futures kunnen worden afgesloten als 'prof-transactie'. Een prof-transactie staat voor 'professional options and futures transactie'. Prof-transacties kunnen slechts plaatsvin-

den boven een bepaald door de betreffende Beurs gesteld minimum aantal contracten en worden niet via een Beurs (en dus buiten de reguliere markt om) uitgevoerd. De tot stand gekomen prijs kan derhalve afwijken van en/of niet meer te herleiden zijn tot een op de Beurs tot stand gekomen prijs.

7.3 Transactiekosten

Beleggingsondernemingen kunnen aan hun cliënten (transactie)kosten berekenen voor aankopen en verkopen op de Beurs. De Belegger doet er goed aan bij Wijs & van Oostveen na te gaan welke kosten in elk afzonderlijk geval zullen worden berekend en of er nog andere vergoedingen of belastingen zijn waarmee de Belegger rekening dient te houden.

7.4 Transactiebevestiging (nota)

De Belegger dient zich ervan bewust te zijn dat het voornaamste bewijs van zijn rechten en verplichtingen wordt gevormd door een boeking in de administratie van Wijs & van Oostveen en de Bank. Daarom is de verplichting in het leven geroepen om aan de Belegger een schriftelijke bevestiging af te geven van elke optietransactie die voor de Belegger is uitgevoerd. De Belegger wordt aangeraden deze nota's zorgvuldig te controleren. Eventuele bezwaren moeten onmiddellijk door de Belegger aan Wijs & van Oostveen kenbaar gemaakt worden. In sommige gevallen bepalen de voorwaarden tussen Wijs & van Oostveen, de Bank en de Belegger dat geen nota wordt verzonden van iedere individuele transactie.

7.5 Openstaande positie(s)

De Belegger kan aan Wijs & van Oostveen een opgave vragen waaruit alle openstaande posities in opties van de Belegger duidelijk blijken. De Belegger kan een sluitingstransactie en zijn recht tot uitoefening alleen laten uitvoeren door Wijs & van Oostveen. De Belegger kan Wijs & van Oostveen en de Bank echter schriftelijk verzoeken zijn positie over

te (laten) schrijven naar een andere bank, die bereid is zijn positie over te nemen, en daar zijn positie te (laten) sluiten. Raadpleeg daarvoor de toepasselijke voorwaarden. Beurzen kunnen niet garanderen dat er voor elke optie altijd een markt van voldoende omvang zal zijn om het de Belegger mogelijk te maken zijn openstaande positie in opties te liquideren. Wijs & van Oostveen kan dat evenmin.

8. Procedure bij uitoefening van het optierecht

8.1 Het uitoefenen van opties

Indien de Belegger een optie wil uitoefenen, moet Wijs & van Oostveen hiervan op de hoogte worden gesteld. Het uiterste tijdstip tot waarop dit kan gebeuren, is vastgelegd in de toepasselijke voorwaarden. In geval van cash settlement worden geen onderliggende waarden geleverd, maar wordt bij uitoefening het verschil tussen uitoefenprijs en afrekeningswaarde contant verrekend. Het verzoek tot uitoefening wordt vervolgens doorgegeven aan het Clearinginstituut dat belast is met de afwikkeling. Een verzoek tot uitoefening is onherroepelijk. Zodra het verzoek door het Clearinginstituut is ontvangen, is de houder van de calloptie aan Wijs & van Oostveen de uitoefenprijs (vermenigvuldigd met de contractgrootte) voor de onderliggende waarde verschuldigd. De houder die zijn putoptie uitoefent, is verplicht de onderliggende waarde te leveren, waarna hij de uitoefenprijs (vermenigvuldigd met de contractgrootte) zal ontvangen.

8.2 Uitoefenlimieten

Beurzen zijn doorgaans bevoegd limieten vast te stellen voor het aantal opties dat binnen een vastgestelde periode door één enkele houder mag worden uitgeoefend. Alvorens een optietransactie aan te gaan, kan de Belegger aan Wijs & van Oostveen vragen of en welke limieten gelden. Putopties en callopties zijn aparte klassen en zullen doorgaans niet bij elkaar opgeteld worden bij het toetsen aan deze limieten.

8.3 Aanwijzingsprocedure

Indien er opties worden uitgeoefend, wordt een schrijver geselecteerd die de onderliggende waarde moet leveren (in geval er een calloptie met fysieke levering wordt uitgeoefend), moet kopen (in geval er een putoptie met fysieke levering wordt uitgeoefend) of die moet afrekenen in contanten. Schrijvers van opties zullen zo spoedig mogelijk door Wijs & van Oostveen op de hoogte worden gesteld van het feit dat zij zijn aangewezen om de onderliggende waarde te leveren (in geval van geschreven callopties met fysieke levering) of te kopen (in geval van geschreven putopties met fysieke levering) of om in contanten af te rekenen.

8.4 Levering en betaling van onderliggende waarde

Wijs & van Oostveen zal de Belegger desgevraagd uitleggen hoe de afwikkeling precies verloopt. Aandelen die op de dag van een uitoefening inclusief dividend worden genoteerd, het zogenaamde cum-dividend, moeten meestal ook inclusief dividend worden geleverd. Aandelen die op de dag van uitoefening zonder dividend worden genoteerd, het zogenaamde ex-dividend, moeten zonder dividend worden geleverd. Het Clearinginstituut behoudt zich het recht voor, in zekere situaties, te bepalen dat uitgeoefende opties niet door levering maar door verrekening zullen worden afgehandeld. Dit gebeurt op basis van verrekenprijzen die door Het Clearinginstituut zullen worden vastgesteld. Zolang deze situatie voortduurt, verliezen zowel de uitoefenaars van opties als degenen die aangewezen zijn tot nakoming van de optie het recht afwikkeling via levering van de onderliggende waarde af te dwingen.

8.5 Provisie bij levering

Bij een levering die voortvloeit uit een uitoefening of aanwijzing, worden door Wijs & van Oostveen transactiekosten in rekening gebracht die gebruikelijk zijn voor de markt van de desbetreffende onderliggende waarde. De Belegger doet er goed aan bij Wijs & van Oostveen na te gaan welke (transactie)kosten

in elk afzonderlijk geval zullen worden berekend en of er nog andere vergoedingen of belastingen zijn waarmee de Belegger rekening moet houden.

9. Beschrijving van futures

9.1 Hoe werkt een future?

Een future is een termijncontract. Bij het sluiten van een termijncontract komen koper en verkoper overeen de onderliggende waarde op een tijdstip in de toekomst, op expiratie, tegen een bepaalde prijs met elkaar te verhandelen. Beiden hebben hierbij op expiratie een verplichting: de koper heeft de verplichting de onderliggende waarde af te nemen en de verkoper heeft de verplichting de onderliggende waarde te leveren.

De koers van een future komt tot stand door vraag en aanbod, maar heeft veelal een relatie met de onderliggende waarde. De koers van een future is niet altijd gelijk aan de koers van de onderliggende waarde. Behalve door de koers van de onderliggende waarde, wordt de futurekoers ook beïnvloed door onder andere het marktsentiment, de rentestand en de eventuele dividenden of coupons die over de onderliggende waarde worden uitgekeerd. Daardoor kan het voorkomen dat een koersstijging of -daling van de onderliggende waarde niet of niet evenredig is terug te vinden in de koersontwikkeling van de future. Stijgt de koers van de onderliggende waarde, dan stijgt in de regel de koers van de future.

Een belegger kan een future kopen of verkopen. Een belegger die een future koopt, doet een openingsaankoop. Hierdoor creëert hij een longpositie. In principe maakt de koper winst als de koers van zijn future stijgt en verlies als de koers van zijn future daalt. Een belegger die een future verkoopt, doet een openingsverkoop. Door de openingsverkoop creëert de belegger een shortpositie. De verkoper maakt winst als de koers van de future die hij heeft verkocht, daalt en verlies als de koers van de ver-

kochte future stijgt. Indien de koper zijn longpositie wil liquideren, kan hij dit doen door zijn future weer te verkopen. Hij verricht dan een sluitingsverkoop. Indien de verkoper zijn shortpositie wil liquideren, kan hij dit doen door een future te kopen. Hij verricht dan een sluitingsaankoop.

Kenmerkend voor de handel in futures is dat de investering bij het openen van de positie alleen bestaat uit een zekerheid (de initial margin). Deze zekerheid dient ter nakoming van de verplichtingen die uit het termijncontract voortvloeien. Wijs & van Oostveen bepaalt de soort en de hoeveelheid zekerheid die zij van de Belegger verlangt. Winsten en verliezen kunnen van dag tot dag worden bijgehouden en direct in contanten worden verrekend op basis van de slotkoers van de betreffende future. Andere berekeningen zijn ook mogelijk. Een belegger dient niet in futures te handelen indien hij niet in staat is om een mogelijk aanzienlijk financieel nadeel te lijden.

9.2 Clearing

Er is geen directe relatie tussen de koper en de verkoper van een future. Door een openingsaankoop of openingsverkoop van futures krijgt een belegger uitsluitend een rechtsverhouding met de beleggingsonderneming waar hij zijn positie in futures aanhoudt.

Deze heeft op zijn beurt een rechtsverhouding met een clearing member. Een clearing member is een toegelaten instelling van het Clearinginstituut, dat zich bezighoudt met de afwikkeling en de administratie van termijncontracten.

Als gevolg van deze getrapte structuur leiden openstaande posities in futures uitsluitend tot verplichtingen van het Clearinginstituut jegens de clearing members. De clearing members houden de posities in futures aan op eigen naam, maar voor rekening en risico van de beleggingsondernemingen. Voor

de solvabiliteit van de beleggingsonderneming, die namens een belegger optreedt, staan de clearing members en het Clearinginstituut niet in. De structuur die hier is beschreven, geldt van oudsher op optie- en termijnmarkten. Van Beurs tot Beurs kan de structuur afwijken.

10. De contractspecificaties

10.1 Standaardisatie

De futures die op de diverse Beurzen worden verhandeld, zijn gestandaardiseerd. Dat wil zeggen dat de specificaties van de futures door de betreffende Beurs zijn voorgeschreven en dat daar niet van kan worden afgeweken. De standaardisatie heeft onder andere betrekking op de contractgrootte, de looptijd, de expiratedatum, de munteenheid en de leverings- of afrekeningscondities. Deze contractspecificaties van de futures worden door de Beurzen gepubliceerd. De koers van de future is het enige variabele element.

10.2 Onderliggende waarde en contractgrootte

De waarden waarop futures worden genoteerd, zoals aandelenindices en valuta, heten – net als bij opties – de onderliggende waarden. De onderliggende waarden worden door de Beurs geselecteerd, waarbij zij de voorkeur zal geven aan onderliggende waarden die op ruime schaal zijn verspreid en waarin actief wordt gehandeld. De contractgrootte is de hoeveelheid onderliggende waarde waarop één future betrekking heeft.

Op grond van zwaarwegende omstandigheden kan een Beurs besluiten een future uit de notering te nemen. In geval van herkapitalisatie, splitsing, claimemissie, uitgifte van bonusaandelen of andere bijzondere omstandigheden kan de onderliggende waarde worden aangepast. Ook de contractgrootte van een future, en het aantal futures dat een belegger in positie aanhoudt, kan worden gewijzigd. Ook andere gevallen, zoals een openbaar bod op

een genoteerde onderneming, een fusie of liquidatie, kunnen aanleiding zijn voor wijziging van de onderliggende waarde. In principe vindt geen aanpassing plaats indien een dividend in contanten, al of niet in de vorm van een keuzedividend, betaalbaar wordt gesteld.

10.3 Laatste beursdag

De laatste beursdag van een future is de laatste dag waarop de handel in de betreffende future mogelijk is. Gedurende de looptijd van een future kunnen zowel openingstransacties als sluitingstransacties worden afgesloten. In zeer bijzondere gevallen kan een Beurs echter beslissen om alle openingstransacties in een futureklasse te verbieden.

10.4 Afrekening

Alle termijncontracten die na afloop van de laatste beursdag nog openstaan, worden afgewikkeld. Bij contracten met fysieke levering gebeurt dit door de levering van de onderliggende waarde. Bij cash settlement-contracten geschiedt de afwikkeling door verrekening in contanten op basis van de settlementsprijs. De settlementsprijs wordt door de Beurs vastgesteld. Kopers en verkopers van futures die fysieke levering of cash settlement willen voorkomen, dienen hun positie uiterlijk op de laatste beursdag te sluiten.

11. Waarvoor worden futures gebruikt?

11.1 Het behalen van koerswinst

Een koper of verkoper van een future verwacht een verandering in de koers van de onderliggende waarde. De koper van een future profiteert van een stijging van de koers, de verkoper profiteert van een daling van de koers. Hierdoor is het mogelijk om met een juiste visie op de koersontwikkeling koerswinst te realiseren. De vereiste initial margin is slechts een klein deel van de onderliggende waarde van het termijncontract. Daardoor kan met een beperkt beginkapitaal een grote winst (of een groot verlies) worden gerealiseerd. Dit heet het hefboom-

effect van een termijncontract. De hefboom werkt twee kanten op! De koers van een future kan – in theorie – vrijwel onbeperkt stijgen of dalen. Dit betekent dat een belegger die gebruikmaakt van futures in theorie een ongelimiteerd risico kan lopen.

11.2 Bescherming tegen prijsveranderingen

Beleggers kunnen futures ook gebruiken als bescherming tegen ongewenste prijsveranderingen van financiële waarden of commodities. Dit gebruik van futures wordt hedging genoemd. Bij een hedge-transactie zorgt de belegger ervoor dat hij in zekere mate immuun wordt voor de ongewenste prijsveranderingen.

12. De handel in futures

12.1 Plaatsen van een order

Een belegger kan een future, die op de derivatenmarkt wordt verhandeld, kopen of verkopen door een order te plaatsen bij Wijs & van Oostveen.

12.2 Order

Een order dient te bevatten: de naam van het betreffende termijncontract, de afloopmaand en het aantal futures dat moet worden gekocht of verkocht. Tevens moet worden aangegeven of het een openingstransactie of een sluitingstransactie betreft. Beleggers kunnen ook een maximale of minimale prijs opgeven waartegen zij bereid zijn om futures te kopen of te verkopen.

Een order waarbij van een dergelijke prijslimiet sprake is, heet een gelimiteerde order. Uiteraard is het afhankelijk van de marktomstandigheden of een dergelijke order kan worden uitgevoerd.

12.3 Prof-transacties

Op NYSE Euronext Amsterdam, danwel andere Beurzen, verhandelde opties en futures kunnen worden afgesloten als 'prof-transactie'. Een prof-transactie staat voor 'professional options and futures

transactie'. Prof-transacties kunnen slechts plaatsvinden boven een bepaald door de betreffende Beurs gesteld minimum aantal contracten en worden niet via een Beurs (en dus buiten de reguliere markt om) uitgevoerd. De tot stand gekomen prijs kan derhalve afwijken van en/of niet meer te herleiden zijn tot een op de Beurs tot stand gekomen prijs.

12.4 Margin

Indien de Belegger een transactie in futures willen doen, dient de Belegger zich eerst te vergewissen van de precieze voorwaarden die Wijs & van Oostveen hanteert bij het berekenen van de vereiste zekerheid (initial margin).

12.5 Transactiekosten

Beleggingsondernemingen berekenen aan hun cliënten (transactie)kosten voor aankopen en verkopen op de Beurs. De Belegger doet er goed aan bij Wijs & van Oostveen na te gaan welke kosten in elk afzonderlijk geval zullen worden berekend en of er nog andere vergoedingen of belastingen zijn waarmee de Belegger rekening dient te houden.

12.6 Transactiebevestiging (nota)

De Belegger dient zich ervan bewust te zijn, dat het voornaamste bewijs van zijn rechten en verplichtingen wordt gevormd door een boeking in de administratie van Wijs & van Oostveen en de Bank. Daarom is de verplichting in het leven geroepen om aan de Belegger een schriftelijke bevestiging af te geven van elke transactie in futures die voor de Belegger is uitgevoerd. De Belegger wordt aangeraden deze nota's zorgvuldig te controleren. Eventuele bezwaren moeten onmiddellijk door de Belegger aan Wijs & van Oostveen kenbaar gemaakt worden. In sommige gevallen bepalen de voorwaarden tussen Wijs & van Oostveen, de Bank en de Belegger dat geen nota wordt verzonden van iedere individuele transactie.

12.7 Openstaande positie(s)

De Belegger kan aan Wijs & van Oostveen een

opgave vragen waaruit alle openstaande posities in termijncontracten van de Belegger duidelijk blijken. De Belegger kan een sluitingstransactie of een opdracht tot cash settlement alleen laten uitvoeren door Wijs & van Oostveen. De Belegger kan Wijs & van Oostveen en de Bank echter schriftelijk verzoecken zijn positie over te (laten) schrijven naar een andere bank, die bereid is zijn positie over te nemen, en daar zijn positie te (laten) sluiten. Raadpleeg daarvoor de toepasselijke voorwaarden.

Beurzen kunnen niet garanderen dat er voor elke future altijd een markt van voldoende omvang zal zijn om het de Belegger mogelijk te maken zijn openstaande positie in futures te liquideren. Wijs & van Oostveen kan dat evenmin.

12.8 Inzage in transactiegegevens

Gegevens omtrent orders en transacties en de identiteit van de Belegger die bij de orders en transacties is betrokken, kunnen in bijzondere gevallen via officiële (overheids)toezichthouders (in Nederland is dat onder meer de Autoriteit Financiële Markten) ter beschikking van justitiële autoriteiten worden gesteld, bijvoorbeeld in geval van (verdenking van) overtreding van bij of krachtens wet gestelde regels. Op grond van samenwerkingsovereenkomsten kunnen Beurzen gegevens die betrekking hebben op orders en transacties ook doorgeven aan (buitenlandse) Beurzen of instellingen, indien dit nodig of wenselijk is met het oog op opsporing en preventie van overtredingen of strafbare feiten.

13. Risico's in buitengewone omstandigheden

De reglementen van Beurzen bevatten veelal de mogelijkheid van maatregelen waardoor de handel in een of meer producten wordt beperkt, aan bijzondere voorwaarden wordt gebonden, geheel wordt gestaakt of opgeschort. Tevens kan het voorkomen dat een Beurs besluit bepaalde transacties door te halen. Uiteraard gebeurt dit alleen in buitengewone

omstandigheden, indien dat door de Beurs in het belang wordt geacht in het kader van de handhaving van een ordelijke en eerlijke marktwerking. Als er bijzondere maatregelen worden genomen, zoals onder meer hierboven beschreven, kan de houder, maar ook de schrijver, van een optie in een situatie komen dat hij niet op ieder door hem gewenst moment zijn winst kan realiseren. In theorie kan het zich bij alle soorten opties en futures voordoen dat de handel wordt opgeschort of gestaakt als de markt waar de onderliggende waarde van zo'n optie wordt verhandeld is verstoord of onderbroken. Bij indexproducten zal de handel doorgaans worden gestaakt als de handel in de onderliggende waarden, die meetellen voor de berekening van de index, geheel of gedeeltelijk is verstoord of gestaakt, of als de Beurs niet meer ongestoord en ononderbroken de beschikking heeft over de berekende indexwaarde. Ook door storing in telefoon- of andere communicatielijnen of in computersystemen kan de handel verstoord raken en beleggers kunnen, evenals beleggingsondernemingen, daarvan schade ondervinden. Beurzen en Clearinginstituten – en Wijs & van Oostveen en de Bank evenmin – aanvaarden, behoudens opzet en grove schuld, geen enkele aansprakelijkheid voor schade van de Belegger als gevolg van omstandigheden als bovenomschreven of schade uit welke andere hoofde ook. Wijs & van Oostveen voert (of laat uitvoeren) in beginsel alleen orders uit op goed gereguleerde markten waar behoorlijk toezicht is, maar dat biedt geen garantie dat onregelmatigheden niet kunnen voorkomen. Voor eventuele schade die daaruit voortvloeit, aanvaardt Wijs & van Oostveen geen aansprakelijkheid. Op grond van Europese richtlijnen berust het toezicht op leden van de Nederlandse Beurs die in het buitenland actief zijn of niet in Nederland zijn gevestigd, ten dele bij de desbetreffende buitenlandse autoriteiten.

14. Warrants

Een warrant vertegenwoordigt het recht om gedu-

rende een vastgestelde periode een bepaald aantal (certificaten van) aandelen of obligaties (of in een enkel geval een bepaalde hoeveelheid vreemde valuta) te kopen tegen een vooraf vastgestelde prijs van de vennootschap die ze beschikbaar heeft gesteld. Een warrant lijkt op een optie met dien verstande dat een warrant een recht vertegenwoordigt jegens de betrokken onderneming. Aan een warrant zijn niet de rechten verbonden die wel aan een aandeel of obligatie toekomen. Zo heeft de houder van een warrant geen stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen, terwijl de houder van een warrant eveneens geen rente of dividend krijgt uitbetaald. Een andere soort warrants, de covered warrants, worden niet door de onderliggende onderneming uitgegeven, maar door een financiële instelling. Deze instellingen kopen eerst de aandelen en schrijven daar warrants op. Bij uitoefening van deze warrants worden er dus geen nieuwe aandelen gecreëerd. De prijsvorming van een (covered) warrant komt sterk overeen met die van een optie. De beurskoers en beweeglijkheid van bijvoorbeeld de onderliggende aandelen, het dividend op deze aandelen, de uitoefenprijs en de resterende looptijd van de (covered) warrant zijn van doorslaggevende betekenis voor de beurskoers van een (covered) warrant. Net als bij opties werken de koersfluctuaties van bijvoorbeeld de onderliggende aandelen in versterkte mate door in de beurskoers van de (covered) warrant. Alle soorten warrants kunnen dus erg beweeglijk zijn.

De risico's die zijn verbonden aan (covered) warrants zijn vergelijkbaar met de risico's die zijn verbonden aan het kopen van opties. Voor de risico's wordt derhalve verwezen naar de risico's die zijn verbonden aan opties.

15. Turbo's

Een turbo (ook bekend als speeder of als mini-future call) is een beleggingsproduct dat beleggers de mogelijkheid geeft met een hefboomeffect te

beleggen in verschillende onderliggende waarden zoals aandelen, beursindices of valuta. Turbo's vallen formeel onder structured products, maar zij worden in dit onderdeel besproken omdat de kenmerken en risico's beter te vergelijken zijn met die van derivaten.

Werking van een turbo

Een turbo is gebaseerd op één of meerdere onderliggende waarden. Dit kunnen aandelen zijn maar ook grondstoffen, obligaties of indices. Men kan met een turbo speculeren op stijgingen en dalingen. Een turbo long stijgt als de onderliggende waarde stijgt, bij een turbo short is het omgekeerde het geval. Concreet ziet een turboconstructie er als volgt uit. Een deel van de turbo wordt gefinancierd door een bank. Het andere deel moet de belegger zelf financieren. Op het deel van de bank betaalt de belegger rente, wat turbo's interessant maakt voor de bank. Stijgt de onderliggende waarde, dan zal door het hefboomeffect de turbo sneller stijgen dan het aandeel en vice versa. Het kan dus ook zijn dat de investering van de bank in gevaar zou komen. Daarom heeft de bank een veiligheidsmaatregel ingebouwd. Dit heet de stoploss. Een stoploss (voluit stoploss order) is een order om een belegging te kopen (of verkopen) op het moment dat die is gestegen (of gedaald) boven een bepaalde prijs. Op het moment dat de belegging wordt verkocht, gebeurt dat tegen bestens (wat de markt ervoor geeft). Deze maatregel wordt toegepast om het verlies van de belegger te beperken.

Voorbeeld

Een bank brengt een turbo op de markt die € 30,00 kost en die gebaseerd is op het aandeel XYZ. Hiervan financiert de bank € 25,00. De belegger dient € 5,00 zelf te financieren. Op de door de bank gefinancierde € 25,00 betaalt de belegger op jaarbasis 11%. Stel dat de koers van XYZ stijgt tot € 35,00. Een aandeelbezitter maakt 16,7% winst. Een

turbobezitter heeft echter € 5,00 geïnvesteerd en als hij de turbo verkoopt, krijgt hij € 35,00 - € 25,00 = € 10,00 op een investering van € 5,00. Dat is een winst van 100%. De rentekosten zijn in dit voorbeeld niet meegenomen.

Het kan ook mis gaan. Stel dat de stoploss van de turbo bepaald is op € 27,50. Daalt de koers van XYZ tot dat niveau, dan zal de bank automatisch de turbo verkopen. Haar schade blijft beperkt. De belegger krijgt € 27,50 - € 25,00 is € 2,50 terug indien de bank de aandelen kan verkopen op € 27,50. Op een deelname van € 5,00 is dat een verlies van 50%. Een aandeelbezitter zou een verlies hebben gemaakt van 8,3%. Ook hier speelt het hefboomeffect met factor 6 een rol. De winst óf verlies is immers 6 keer groter dan de normale koersen.

Verschil met opties

Een turbo is in de praktijk niets anders dan beleggen met geleend geld met een beschermingsconstructie. Door het hefboomeffect vertonen turbo's enige gelijkenissen met opties. De winstmogelijkheden zijn onbegrensd terwijl het risico beperkt is. Er zijn enkele duidelijke verschillen:

- Tijdswaarde. Een optie heeft een beperkte looptijd en verliest waarde gedurende de tijd.
- Raakt de turbo de stoploss, dan wordt hij automatisch verkocht. Daarmee wordt dan meteen definitief verlies gerealiseerd. Opties lopen echter gewoon door en kunnen tot de afloopdatum nog profiteren van koersherstel.
- Uitgevende instelling. Een turbo is geïntroduceerd door een bank die er aan wil verdienen door de spread en de rente. Bij een optiecontract hoeft men geen winst voor een bank te genereren. Men doet namelijk rechtstreeks zaken met een andere belegger.

Turbo's vertonen kenmerken van opties. Voor de risico's wordt derhalve verwezen naar de risico's die zijn verbonden aan opties.

16. Het hefboomeffect

De meeste derivaten worden gekenmerkt door het hefboomeffect. Dit geldt in ieder geval voor opties, futures en turbo's. De mogelijke winst van dit soort transacties kan procentueel hoger zijn dan de mogelijke winst op de onderliggende waarde, omdat kan worden volstaan met een geringere investering, terwijl de winstkansen gelijk zijn. U heeft dus relatief meer voordeel van een beweging in de onderliggende waarde, dan wanneer u direct in de onderliggende waarde belegt. Tegenover de hoge winsten die kunnen worden bereikt door dit 'hefboomeffect' staan uiteraard ook grote verliezen, die onder omstandigheden zelfs meer kunnen bedragen dan de ingelegde investering.

III. Bijzonderheden over de handel en overige

OTC-handel

Naast de handel op de Beurs vindt op schaal van betekenis ook handel plaats buiten de Beurs om. Deze buitenbeurshandel (ook wel 'over-the-counter' of afgekort 'OTC' genaamd) heeft haar specifieke eigenschappen. Indien sprake is van plaatsing c.q. handel in Financiële Instrumenten, die niet zullen worden toegelaten tot een beursnotering (ook wel private placements genaamd), zal de markt minder of niet liquide zijn. De liquiditeit van de handel in niet-beursgenoteerde Financiële Instrumenten kan (afhankelijk van de aard van het Financieel Instrument) lager zijn dan bij beursgenoteerde Financiële Instrumenten. Dat kan ertoe leiden dat er een groot verschil ontstaat tussen bied- en laatprijs en dat gelimiteerde orders en zelfs bestensorders tot aankoop of verkoop niet kunnen worden uitgevoerd. De koers van een niet-beursgenoteerd Financieel Instrument wordt veelal slechts eenmaal per dag vastgesteld en soms nog minder vaak (eens per week, maand en zelfs jaar). Bij niet-beursgenoteerde Financiële Instrumenten bestaat voorts het risico dat restricties zijn opgelegd ten aanzien van de verhandelbaarheid

van het betreffende Financieel Instrument. Dat kan inhouden dat het Financieel Instrument in bepaalde perioden niet kan worden gekocht en verkocht.

Afwikkeling van transacties in niet-beursgenoteerde Financiële Instrumenten vindt doorgaans niet plaats via een centraal clearingsysteem, hetgeen een tegenpartijrisico oplevert (het risico dat de tegenpartij van de transacties de Financiële Instrumenten niet betaalt of niet levert). De afwikkeling van transacties in niet-beursgenoteerde Financiële Instrumenten (zowel bij eerste inschrijving als daarna) kan voorts geruime tijd in beslag nemen, waardoor – indien de betreffende Financiële Instrumenten in een andere valuta dan de euro luiden – de Belegger een valuta-risico loopt.

Ook voor wat betreft opties en futures kan het voorkomen dat de specificaties niet zijn gestandaardiseerd. Als de Belegger met Wijs & van Oostveen afsprekt dat hij een optie (of future) wil kopen of verkopen met bijzondere specificaties die afwijken van de beursgenoteerde opties (bijvoorbeeld ten aanzien van onderliggende waarde, contractgrootte of valuta), dan spreekt men van een over-the-counter (OTC) optie. Wijs & van Oostveen zal die order dan niet op de Beurs uitvoeren, maar zal een professionele tegenpartij zoeken die bereid is tegen een goede prijs een dergelijk optiecontract met hem te sluiten, uiteraard voor rekening en risico van de Belegger.

Handel in 'traded-but-not-listed' Financiële Instrumenten

Traded-but-not-listed Financiële Instrumenten zijn Financiële Instrumenten die veelal een buitenlandse (wel binnen Europa) beursnotering hebben en daar onderdeel uitmaken van een (aandelen)index, maar die geen notering hebben op NYSE Euronext Amsterdam. De Belegger kan niettemin via NYSE Euronext Amsterdam transacties uit (laten) voeren in deze traded-but-not-listed Financiële Instrumenten. Wijs & van Oostveen wijst de Belegger in dit

verband op de volgende bijzonderheden die aan de handel in deze categorie Financiële Instrumenten verbonden zijn:

- de Listing and Issuing Rules van NYSE Euronext Amsterdam zijn niet van toepassing;
- NYSE Euronext Amsterdam en Wijs & van Oostveen staan er niet voor in dat (koersgevoelige) informatie (tijdig) in Nederland wordt gepubliceerd en, indien de informatie wel in Nederland (tijdig) wordt gepubliceerd, dat deze informatie niet afwijkt van de informatie die wordt gepubliceerd in het land waar de Financiële Instrumenten wel een beursnotering hebben;
- NYSE Euronext Amsterdam en Wijs & van Oostveen hebben geen verplichting om (koersgevoelige) informatie te publiceren en zij staan er niet voor in dat de instellingen waarvan de Financiële Instrumenten zijn genoteerd deze informatie publiceren en/of dat de informatie uniform en tijdig wordt vrijgegeven.

Overige

Dit hoofdstuk kan niet alle kenmerken van alle (combinaties van) Financiële Instrumenten en de daaraan verbonden risico's beschrijven. Ingeval de kenmerken van de Financiële Instrumenten die hiervoor zijn beschreven (en waarin wordt belegd) afwijken, zal de Belegger op diens aanvraag schriftelijk van deze afwijkende kenmerken en specifieke beleggingsrisico's op de hoogte worden gesteld. Ook in het geval voor de Belegger wordt gehandeld in Financiële Instrumenten die hierboven niet zijn beschreven, zal de Belegger op diens verzoek schriftelijk op de hoogte worden gesteld van de kenmerken van deze Financiële Instrumenten en de daaraan verbonden specifieke risico's.

Bij het kiezen van Financiële Instrumenten dient de Belegger een goede afweging te maken welke Financiële Instrumenten binnen zijn of haar beleggingsdoelstelling vallen. Aan alle vormen van beleggen zijn in meer of mindere mate risico's verbonden.

Met name het schrijven van ongedekte opties en termijncontracten (en opties op termijncontracten) kunnen zeer risicovol zijn. De Belegger dient alleen in deze risicovolle Financiële Instrumenten te (doen) handelen indien Cliënt het (eventuele) verlies kan en wil dragen en zich terdege bewust is van de risico's.

IV. **Wijziging kenmerken en risico's van Financiële Instrumenten**

Wijs & van Oostveen zal er voor zorg dragen dat eventuele wijzigingen in de kenmerken en risico's van Financiële Instrumenten worden bijgewerkt in dit document, waarvan de laatste versie op Internet wordt gepubliceerd.

9. BELANGRIJKE ADRESSEN EN ANDERE INFORMATIE

1. Wijs & van Oostveen B.V.

Wijs & van Oostveen is in het kader van haar beleggingsdiensten in het bezit van een vergunning als bedoeld in artikel 2:96 van de Wet op het financieel toezicht en is als beleggingsonderneming geregistreerd bij de Stichting Autoriteit Financiële Markten te Amsterdam. Wijs & van Oostveen is lid van of aangesloten bij de volgende instellingen:

- NYSE Euronext N.V.
- Vereniging van Vermogensbeheerders en Com-missionairs
- Dutch Securities Institute
- Klachteninstituut Financiële Dienstverlening

Wijs & van Oostveen B.V.

Herengracht 493

1017 BT Amsterdam

Telefoon: 020 – 638 82 26

Fax: 020 – 639 15 16

E-mail: info@wijs.nl

Internet: Wijs & van Oostveen zal informatie aangaande haar beleggingsdienstverlening onder andere vermelden op Internet, waaronder www.wijs.nl, www.wijsonline.nl en/of enig ander door haar gebruikte website.

Handelsregister Amsterdam nr. 33.235.337

ABN Amro nr. 48.38.24.518

2. Stichting Nederlandse Beleggingsgiro

In het kader van het voeren van een beleggersgiro is de Stichting Nederlandse Beleggingsgiro in het bezit van een ontheffing van het verbod op het aantrekken van opvorderbare gelden als bedoeld in artikel 3:5, vierde lid, van de Wet op het financieel toezicht en de stichting is geregistreerd bij de Stichting Autoriteit Financiële Markten te Amsterdam.

Stichting Nederlandse Beleggingsgiro

Herengracht 493

1017 BT Amsterdam

Handelsregister Amsterdam nr. 34.220.720

ABN Amro nr. 43.33.18.589

3. Stichting Autoriteit Financiële Markten

Autoriteit Financiële Markten (AFM)

Vijzelgracht 50

Postbus 11723

1001 GS Amsterdam

Telefoon: 020 - 797 20 00

Internet: www.afm.nl

4. De Nederlandsche Bank N.V.

De Nederlandsche Bank N.V. (DNB)

Westeinde 1

Postbus 98

1000 AB Amsterdam

Telefoon: 020 - 524 91 11

Internet: www.dnb.nl

5. NYSE Euronext N.V.

NYSE Euronext N.V.

Postbus 19163

1000 GD Amsterdam

Telefoon: 020 – 550 44 44

Internet: www.euronext.com

6. Stichting Dutch Securities Institute

Dutch Securities Institute (DSI)

Postbus 3861

1001 AR Amsterdam

Telefoon: 020 - 620 12 74

Internet: www.dsi.nl

7. Stichting Klachteninstituut Financiële Dienstverlening

Klachteninstituut Financiële Dienstverlening (KiFiD)

Postbus 93257

2509 AG Amsterdam

Telefoon: 0900-355 22 48

Internet: www.kifid.nl

WIJS & VAN OOSTVEEN
vermogensbeheer

Wijs & van Oostveen
Herengracht 493
1017 BT Amsterdam
T 020 638 82 26
F 020 639 15 16
E info@wijs.nl
www.wijs.nl